

הלכות תרומות פרק יג

פרק שלשה עשר

א (א) התרומה (ב) (ג) עולה (ד) באחד (ה) ומאה. כיצד (ו) סאה (ז) תרומה שנפלה למאה סאה של חולין ונתערב הכל (ח) * מפריש מן הכל (ט) סאה (י) אחת (יא) ונותנה לכהן

באור ההלכה

דרך אמונה

(א) התרומה. (א) אחד תרומה טהורה ואחד תרומה טמאה (ב) ובין שנתערב אלל הכהן ובין אלל ישראל לעולם אין בטל אלל באחד ומאה (ג) ובין שחזרה ונפלה למקום שהורמה ממנו ובין שחזרה ונפלה למקום אחר: (ב) עולה באחד ומאה. (ד) מה"ט דין תרומה כדין שאר איסורים שאם נתערב תרומה בין טהורה בין טמאה מין צמינו (ה) בטל ברוב ובשאינו מינו אסור צומתן טעם [ולפ"ד רבנו צפ"ט] ממאכ"א דוקא דאיכא כזית בכדי אכילת פרס לוקה מה"ט אלל חכמים החמירו בתרומה מין צמינה שאין בטל אלל צמאה (ו) דהיינו שאם נתערבה תרומה בחולין במקום שיש מאה פעמים כמוה בטלה רק שצריך להרים כמו שיצא רבנו כאן (ז) והסמיכו שיעור מאה ואחד על הא דכתיב גבי תרומת מעשר את מקדשו ממנו ודרשו דבר שאתה מרים ממנו אם חזר ונפל לחוכו מקדשו וכמה הוא תרומ"ע אחד ממאה אלמא שאם נפל א' ממאה לחוך ז"ט אסורו אלל לחוך מאה בטל אלל מין בשאינו מינו לא החמירו בזה ודינו כשאר איסורים דאסור רק צומתן טעם כמש"כ רבנו צפ"ט וצפ"ט ממאכ"א ה"ו וכ"כ (ח) רוב הראשונים: (ג) עולה. (ט) הפריש תרומה ומע"ר ומע"ש ואינו יודע איזה הוא ה"ו מודד את התרומה את הראשונה ואת השני' ולפי המדה יודע איזו היא: (ד) באחד ומאה. (י) ואין נ"מ בין שנתערב בזה או ביבש (יא) ואם נתערב אגודה שחליה תרומה גבי אגודות של חולין מרים חלי אגודה ומותרים (יב) בין שידע איזה חלי ושכח לפני שנתערב או אחר שנתערב ובין שלכתחלה לא בירר איזה חליה תרומה (יג) ואם משערים זה צנפת או במשקל ע"י פ"ת יו"ד סי' ז"ח סק"צ לענין ששים (יד) וי"א שגם אם סילק את התרומה ונשאר רק טעמה כגון שנתבטלה עם החולין אפ"ה צריך צמין צמינו מאה נגד התרומה ויש חולקין: (ה) ומאה. (טו) ואיסור שנתבטל עולה בתשבוץ המאה ואם נפלו צב"א מצטרפין אפי' תרומה וערלה לאסור את החולין (טז) ואם נפלה התרומה לז"ט ואח"כ ג' קבין ערלה וג' קבין כלאי הכרס אסור דהוי כנפלו צב"א: (ו) סאה תרומה. וה"ה תרומת מעשר (ז) אפי' של דמאי וכן חלה (יה) וביכורים דינס כתרומה כמש"כ רבנו לקמן צפ"ט הכ"א (יט) ואין נ"מ אם התרומה בא כבר ליד כהן או שהיא עדיין ביד ישראל: (יז) תרומה. (כ) ואפי' תרומת ירק שהוא דרבנן (כא) או תרומה בזה"ו (כב) או תרומת הגוי (כג) או תוספות תרומה (כד) אלל תרומת ענין שאינו נקוב אינה מדמעת ולענין תרומת חו"ל יתבאר בעו"ה לקמן הי"א: (ח) מפריש מן הכל סאה אחת. (כה) הטעם משום גול השבט (כו) ואין הכוונה משום שהממון לא בטל שאם הוא תרומה שזכה בה כהן בלא"ה וזכה חלקו בתערובות גם אם לא הי' הסאה תרומה דממון לא בטל ואפי' לא זכה בו אין זה כמיק מפי"כ משום דמריית מזה וצריך ליתן לכהן חלקו וא"כ לא הוצרכו חכמים לעשותו תרומה אלל הכוונה דחכמים תקנו

* מפריש מן הכל סאה א'. כ' חוס' בכורות כ"ב ב' תעלה וחאלל פי' נקוטרכס תעלה כ' והא דתמן כפ' במרא (ז"ל כפ' ב') של מס' ערלה התרומה ותרומ"ע עולין בא' ומאה וצריך להרים המס משום הפסד דכהן ואי יהיב ל' דמי שפיר דמי כו' (וכ"כ ראב"ן ח"א סי' ח' דמאי לסלק בדמיו) והדין עמו שפי' הטעם משום הפסד כהן

ציזון ההלכה

(א) מוצא לקמן פי"ד הי"א: (ב) מוצא בנדרים נ"ט א' יע"י צחי' רעק"א או"ח סי' ש"ח צמ"א סק"צ שכ' דתרומה שנתבטלה בק' מ"מ אסור לטמא לאיכלו אפי' זר טמא כיון דלגבי כהן טמא הו"ל דשיל"מ שיכול להמתין עד שיטהר אסור גם לזר עד שיטהר ע"ש וי"ע: (ג) ומש"כ צפ"ט יו"ד סי' שכ"ג סק"צ להקל בזה בתרומת חו"ל ז"ט וכבר תמיהו ע"ז עמש"כ בזה בזה"ל פ"ה מביכורים הי"ב ולקמן צפ"ט ז"ל אוח רי"ב: (ד) מוצא בגיטין נ"ד ב' וצמ"כ פט"ו ממאכ"א ועי' תו' נדה מ"ז א' ד"ה אחי שהאריכו בזה וי"כ תו' הרא"ש בנ"מ נ"ג א' ע"ש ועי' רש"י מנחות ע"ז ב' ד"ה מדמעת דמשמע שהוא דאורייתא וכבר העיר בזה רעק"א בגליון הש"ס ב"מ נ"ג א': (ה) יתרומה לא מקרי דבר שיש לי מחירין מפני שיכול לישאל עלי' כיון שאין מצוה לישאל עליה כמ"ש בנדרים נ"ט א' ועי' במשנה ראשונה פ"ד דתרומות מ"ז: (ו) כל הפוסקים פסקו כר"א דתרומה בטלה בק"א ועי' הטעם בחו"א ערלה סי' ד' סק"י וכ"כ הכ"מ צפ"ט ה"ה והיינו ק' מלכד התרומה ודלא כדעת רש"י בחולין ז"ט ב' ועי' בחוס' שנה קמ"ב א' ד"ה שנפלה ועי' בחו' ר"י מפריש ע"ז פ"ג ב' שהביא י"מ דהא דתרומה בטלה בק"א אינה אלל בתרומת מעשר אלל תרומה גדולה אסורה במשהו וכ"כ שטמ"ק נדרים נ"ח ב' בשם הרא"ש ותמיהו מאלד: (ז) ירו' רפ"ב דערלה והביאו רבנו צפ"ט ממאכ"א ה"ט: (ח) חוס' חולין ז"ט א' וריטב"א שם וריטב"א בע"ז ע"ג ב' והראב"ד לק' ה"ט ודלא כרש"י בחולין ז"ט א' דמחלק בין אימי' צעירי' לבין סילקוהו וע"ש בחו' יע"י ב"ר"ש ערלה פ"ב מ"ז ז' דמוכח מיני' דדעתו ג"כ דאם אינו בעין כגון שנתבטל ונגעל טעמי אין אסור בק"א אפי' צמינו אם אין בו צנו"ט ועי' לקמן אות י"ד ועי' בחו' ב"מ נ"ג א' דמשמע דגם בשאינו מינו צריך ק"א (יכ"ז צב"כ"א שם ועי' ריטב"א החדשות שם וי"ע) וכבר תמה בזה רעק"א בגליון הש"ס שם: (ט) תוספתא תרומות ספ"ו: (י) חוס' מנחות כ"ב ב': (יא) משנה ספ"ד דתרומות וע"ל סקל"ה: (יב) הלכתא גבירתא: (יג) ועי' ירו' תרומות פ"ד ה"ז עגולי דבלה הגדולים מעלין את הקטנים במשקל וקטנים מעלין את הגדולים צמין משמע דתרומה הקילו בזה: (יד) ט"ז יו"ד סי' שכ"ג סק"א בשם רש"י בחולין ז"ט א' וכ"ד הר"ש והרא"ש ערלה פ"ב מ"ז והרשב"א בחולין ז"ז ב' מביא דעת החו' וסולק עליהן ומוציא בחו"א ערלה סי' ח' סק"ו יע"י רשב"א שם שגם דעת הרמב"ן נראה דלא כחו' אלל שצריך ק"א: (טו) חו"א ערלה סי' ד' סק"ח וכפ"י הר"ש והראב"ד והגר"א: (טז) שם: (יז) כ"כ רבנו צהדיא לקמן צפ"ט הכ"א ומש"כ המ"מ פט"ו ממאכ"א הי"ג תמיהו מאלד וכבר תמה בזה בחוס' אנשי' שם צפ"ט דערלה על החי"ט שם: (יח) וי"ע אם הסאה שמרים יש לה כל דיני ביכורים לענין הנחה כו' ועמשכ"ל פ"י ה"ד יש לחלק ועי' ירו' ביכורים פ"ב ה"ב ביכורים יש להן עלי' כו' מודה ר"ש כו' ובבאור הגר"א שם משמע שיש לו כל דיני ביכורים ישם מוצא שצריך להעלותה לירושלים ואסור לאוכלה חוץ לחומה ייתכן דה"ה שצריך הנחה ותנופה וכה"ג וי"ע: (יט) תי"ט תרומות פ"ד מ"ז: (כ) מוצא לקמן הי"ב וכן מוצא במשנה ספ"ד דתרומות וכ"ש תרומת פירות וכ"כ הרשב"א והריטב"א ביבמות פ"ב: (כא) יבמות פ"א א': (כב) מנחות ס"ז א' וביארנו צפ"ט ה"ט וע"ל הי"א בזה"ל שהבאנו שיש חולקים בזה: (כג) ביארנו צפ"ט ה"ט: (כד) תוספתא דמאי ספ"ה וביארנו צפ"ה הכ"ה ועי' ירו' חלה פ"ג ה"ה דלמ"ד בטל ברוב מה"מ אם הפריש ממנה תרומ"מ ואח"כ נפלו למק"א אינה מדמעת וכן ביכורים שקרא עליהן שם במחזור ילא בתלוש לר"ש דאמר דהיי' מדרבנן אין מדמע כמ"ש ירו' ביכורים רפ"ג: (כה) ירו' רפ"ב דערלה וכ"כ רבנו צפ"ט ממאכ"א ה"ט: (כו) חו"א דמאי סי' א' סק"צ:

דרך אמונה

באור ההלכה

דמפ' נמי טעמא דירו' משום גזל השבט ומיהו אע"ג דעיקר תקנה משום זה הי' מסתבר דאין יכול להפטר בדמים דע"כ ל"פ ר"א ורענן כ"פ נוטל יב"ק דתמורה צדממה דלר"א מדמעה כתרומה ודאי ולרענן לפי חשבון אכל פשיטא דקדושת תרומה יש בה וכן השיג הר"ש והרא"ש על רש"י בפ"ה דתרומות מ"צ והפסד"ה השיב (מוצא צח"א ערלה סי' ד' סק"יג) דהא לרענן דר"א אין מדמעה כלל כמ"כ הרא"ש בפ"ה דתרומות אות ו' והשיב צח"א דהא רענן לא נחלקו אלא אם מדמעה ומשמע דפשיטא דאסור לזרים, והנה זה ברור דא"א לומר דלפ"ד רש"י אין כלל אסור לאכל את החולין לפני ההרמה ואין כאן אלא חיוב ממון דהדיא פירש"י בר"פ נוטל דההרמה מותרת את השיריים באכילה ומבואר בהדיא דלפני ההרמה אסור לאכלו (וכ"כ הט"ו ביו"ד סי' שכ"ד סקט"ו בשם תה"ד) וע"כ צ"ל דחכמים אסרו לאכל עד שירים כדי שלא יבא לגזול בזה ומיהו אם שילם דמים שפיר דמי ומותר לאכל את השיריים ילפ"ו מסתבר דהסאה שמרים מותר לזרים דלא גרע מהדמים שמשלם, אמנם בירו' נכמה דוכתי מבואר להדיא דהסאה אסורה לזרים דבירו' תרומות פ"ה ה"ב א"ר יוחנן סאה תרומה שנפלה למאה והגביה (כ"ג הגר"א ופ"ט ה"ב הגרסא סאה תרומה שעלת מחור מאה סאה והיינו הך) חולין כל שכן מבטלין אותה וסריך מתני' פליגא על ר"י אינה מדמעה אלא לפי חשבון (משמע דלפי חשבון עכ"פ מדמעה) ר' יוסי בש"ר יוחנן לא חיי' ר' יוחנן אלא אינה מדמעה כל עיקר (ר"ל דר' יוחנן גרים במתני' אינה מדמעה כל עיקר) גרס אמר (גרס הוא שם חכם ובש"ג הגי' יהודה גרבי אמר) והוא שרצה תרומה על החולין והוא שרצו חולין על חשבון תרומה כדי שחבטל ברוב (הוא ס"ל דחולין כ"ש אין מבטלין אותה אלא אם נפל לתוכה חולין יותר משיעור התרומה אז בטל דהיינו שיהו החולין יותר משיעור א' מק"א שבו) א"ר לעזר והוא שנפלה לעזר חולין ועוד משהו ואז חבטל ברוב) וסריך ע"ד דר' לעזר חולין שלמען חולין מותר חולין שלמען נעשו חרשין ר"ל חולין שנפלה הו' כיון שאסרו חכמים לזר אין יכולין להצטרף לבטל את התרומה ויהי דלא מחמירין כר"א שצריך ק"א כנגד כולה אצל מ"מ אין יכולין להצטרף החולין ההוא דנעשין כאלו נחטבו שם חמיכות חרשין לא מעלה ולא מוריד לא מצטרף לאסור ולא להחיר הרי מבואר בהדיא לכל הג' אמוראים דפליגי לפי רענן דמתני' דעכ"פ הסאה עצמה אסורה לזרים דאפי' ר' יוחנן דמיקל מכולהו לא קאמר אלא דחולין כ"ש מבטלין אותה אצל גלי ציטול אסורה. עוד אמר' בירו' שם פ"ט ה"ב א"ר יוסי ז"א היו לפניו מאה סאה העולות מחור מאה סאה וא' של חולין נחטבו לו מותרות ומבואר דאל"ה אסורות עוד חנן בפ"ד מ"ח סאה תרומה שנפלה ע"פ מגורה וקפסא רא"א אם יש בקיפוי מאה סאה תעלה בא' ומאה ור' יהושע אומר לא תעלה וסריך בירו' מחלפא שיטתי' דר"א חנן הוא אומר התפסויות מעלות את העלויות הכא הוא אומר אם יש בקיפוי הא ארעיתא לא ר' ירמיה' ר' חייא בש"ר יוחנן שמעון בר רוא בשם כהנא עשו אותו כמרה מיד (ר"ל ע"י שקפה גרע דנראה כאלו מתכוין לבטל במיד ולכן אם אין כאן ק"א נקיפוי אסור) ר' אילא ר' אסי בש"ר יוחנן דביר' ר"א עשו אותו כסאה ומדמעה כתרומה ודאי וסריך ק"א לבטלה) וקאמר ג' נ"מ בין טעמא דכהנא לטעמא דר' אסי ע"ד דר' אסי מותר לרבות (דכיון שאין זה רק אסור דרענן של סאה שעולה מחור מאה מותר לרבות עד ק"א ולבטלה שצאסור דרענן ס"ל דמותר לרבות עליו) ע"ד דכהנא אסור לרבות (שהרי העטם שנראה כמבטל אסור במיד וא"כ בודאי שאסור לרבות דהו' מבטל אסור ממנו) קפה וחזר וקפה (שחשט אולי לא נטל עדיין את הכל) ע"ד דר' אסי מותר (דסאה העולה ל"ש אלא פעם א' ולא ב' פעמים דכבר עלתה) ע"ד דכהנא אסור (דהו' כמרה מיד גם בפעם השני) ע"ד דר' אסי אע"פ שלא שיר (כגון שקצתם אכלו העכברים ושאר קצת וקפה כל מה שנשאר דכיון דמתחלה הי' יותר שיין בו סאה העולה)

אוצר החכמה

שיהא הסאה שמרים תרומה משום שרצון הכהנים שהיה תרומה מזיה כדי שיוכלו ליקחה צול וכל שממעטין בתרומה יש בזה גזל השבט: (ט) סאה אחת וטומנה לכהן. (כו) ויכול להרים מאיזה ז' שיריה (כח) ואסור לאכול את השאר עד שיפריש בין שנפל לחוכו תרומה טהורה (כט) ובין תרומה טמאה (ל) ואף בזה"ז שאין נותנין לכהן אסור לאכול עד שירים דלא פלוג רענן (לא) ולא סגי כאן שיקרא שם לנפוגו או לדומי אלא צריך שיפריש ממנו (לז) וכ"ש שאינו יכול להפטר בממון אלא צריך דוקא להרים מהתערובות האלו (לג) מיהו כשמפריש י"ל דסגי לקרות לו שם במחשבה וא"צ להוציא בפיו (לד) ונראה דאם הפריש ונאבדה א"צ להפריש אחרת (לה) ואסור להרים בשבת דהו' כמתקן (לו) ואפי' בדמאי (לז) ויכול גם קטן להפרישו (לח) וגם אחר שאינו הבעלים יכול להפרישו אפי' שלא מדעת הבעלים (לט) וסאה זו שהוא מרים יש לה כל דיני תרומה ואסורה לזרים ואם הסאה שהרים מדמעה יתבאר בפ"ג ה"ג (מ) ויש מקצת ראשונים שכתבו שאין אסור לאכול את השאר לפני שמרים אלא שחייב להרים (מא) ומ"מ אסור להפרישו בשבת דכיון שחייב להפרישו הו' כמתקן: (י) אחת. (מב) וי"א שצריך שיאמר עליה ה"ו תרומה: (יא) וטומנה לכהן. (מג) נחם ואין נוטל ממנו דמים עבור זה:

אוצר החכמה

למקום מדמעה אחר (ר"א ס"ל שצריך שתפול הסאה שהרים לתוך סאה ועוד משהו ואז חבטל ברוב) וסריך ע"ד דר' לעזר חולין שלמען חולין שלמען נעשו חרשין ר"ל חולין שנפלה הו' כיון שאסרו חכמים לזר אין יכולין להצטרף לבטל את התרומה ויהי דלא מחמירין כר"א שצריך ק"א כנגד כולה אצל מ"מ אין יכולין להצטרף החולין ההוא דנעשין כאלו נחטבו שם חמיכות חרשין לא מעלה ולא מוריד לא מצטרף לאסור ולא להחיר הרי מבואר בהדיא לכל הג' אמוראים דפליגי לפי רענן דמתני' דעכ"פ הסאה עצמה אסורה לזרים דאפי' ר' יוחנן דמיקל מכולהו לא קאמר אלא דחולין כ"ש מבטלין אותה אצל גלי ציטול אסורה. עוד אמר' בירו' שם פ"ט ה"ב א"ר יוסי ז"א היו לפניו מאה סאה העולות מחור מאה סאה וא' של חולין נחטבו לו מותרות ומבואר דאל"ה אסורות עוד חנן בפ"ד מ"ח סאה תרומה שנפלה ע"פ מגורה וקפסא רא"א אם יש בקיפוי מאה סאה תעלה בא' ומאה ור' יהושע אומר לא תעלה וסריך בירו' מחלפא שיטתי' דר"א חנן הוא אומר התפסויות מעלות את העלויות הכא הוא אומר אם יש בקיפוי הא ארעיתא לא ר' ירמיה' ר' חייא בש"ר יוחנן שמעון בר רוא בשם כהנא עשו אותו כמרה מיד (ר"ל ע"י שקפה גרע דנראה כאלו מתכוין לבטל במיד ולכן אם אין כאן ק"א נקיפוי אסור) ר' אילא ר' אסי בש"ר יוחנן דביר' ר"א עשו אותו כסאה ומדמעה כתרומה ודאי וסריך ק"א לבטלה) וקאמר ג' נ"מ בין טעמא דכהנא לטעמא דר' אסי ע"ד דר' אסי מותר לרבות (דכיון שאין זה רק אסור דרענן של סאה שעולה מחור מאה מותר לרבות עד ק"א ולבטלה שצאסור דרענן ס"ל דמותר לרבות עליו) ע"ד דכהנא אסור לרבות (שהרי העטם שנראה כמבטל אסור במיד וא"כ בודאי שאסור לרבות דהו' מבטל אסור ממנו) קפה וחזר וקפה (שחשט אולי לא נטל עדיין את הכל) ע"ד דר' אסי מותר (דסאה העולה ל"ש אלא פעם א' ולא ב' פעמים דכבר עלתה) ע"ד דכהנא אסור (דהו' כמרה מיד גם בפעם השני) ע"ד דר' אסי אע"פ שלא שיר (כגון שקצתם אכלו העכברים ושאר קצת וקפה כל מה שנשאר דכיון דמתחלה הי' יותר שיין בו סאה העולה)

אוצר החכמה

ציון ההלכה

(כו) ירו' תרומות פ"ד ה"ח מיהו רענן לעיל פ"ד ה"ב פי' אחר בירו' זה אכל הדין אחת: (כח) חזו"א דמאי סי' ט"ו סקט"ו וערלה סי' ד' סק"יג דלא כפר"ח וכ"כ ר"י קורקוס כאן וכ"כ כל הראשונים בשבת ר"פ נוטל: (כט) שגם תרומה טמאה צריך להרים כמבואר לקמן פי"ד הי"ג והיא משנה בתרומות פ"ה מ"ב ומימא על פי' הר"ר אברהם מן ההר צנדרים נ"ט א' שבי' שח"ט א"צ להרים שאין כאן גזל השבט ואולי כוננו דבר דלא חזיא להסקה או דמיירי שנחטבו ת"ט בתרומה טהורה ובהא דתרומות פ"ה מ"ד ז"ע: (ל) מבואר בחזו"א דמאי סי' ט"ו סקט"ו וז"ל לתרומה שאין הכהנים מקפידין עליה: (לא) שם דמאי סי' ט"ו סק"יג ופי' דרענן לא משמע בן אכל הקפה על הרמזין ועי' בירו' ספ"ד דתרומות אחר מה שלמען בו' ובפי' רש"י וז"ל לפ"י שהכונה אמר והפריש א"צ כרש"א אחיא בשבת קמ"ב א': (לג) חוס' צכורות כ"ב ב' ד"ה תעלה והר"ש והרא"ש בפ"ה דתרומות מ"ב ודלא כרש"י בצכורות שם ועי' ר"י קורקוס כאן שגם דעת רענן דלא כרש"י וכ"כ לקמן בפ"ד הי"א וכ"כ ישועות מלכו: (לג) חזו"א דמאי סי' ט"ו סק"יג וכן משמע קצת בירו' תרומות פ"ד ה"ח עשו אותה כסאה העולה מחור מאה ע"ש: (לד) אע"ג דהטעם מפני גזל השבט דהא משמע בשבת רפ"ט דכאן הרמחה מקדשה וא"כ כבר הותר הכרי והו' כנאבדה התרומה שא"צ ליתן לכהן אחרת ואפי' אם הוא תרומה שכבר זכה בה כהן י"ל דא"צ לשלם לו משום גולה כיון שהוא לא גזל ומצי' א"ל סאה דידך נאבדה וז"ע בזה: (לה) חזו"א שם ועי' במאירי שבת קמ"א ב' שפסק בן אכל הביא שיש שפסקו כר"י דמותר להעלות בשבת: (לו) מבואר ברש"י ערלה דף ל"א ב' ע"ש: (לז) צעיר הוא בירו' רפ"ב דערלה ומסיק דכו"ע כסוף הפרשה דמי ורק לענין שבת החמירו ע"ש: (לח) בן סי' המפרשים שם וז"ע שמה לא יחא להבעלים ליתן סאה זו ואולי אחר הכונה גוי ומיירי מדעת הבעלים ודוגמתו בירו' כלאים פ"ו ה"ג כרס אחר מנין ופי' הגר"א של גוי וכן מוכח הסוגיא שם: (לט) מבואר בירו' ביכורים פ"ב ה"ב וע"ל אות י"ח בענין ביכורים: (מ) רא"ש פ' גיד הנשה סי' ל"ז וכ"כ דעת רענן הלל בפ' קרת סי' קכ"א: (מא) תרומה סי' כ"ד: (מב) אלו"ה חלה סי' ר"ג בשם שאלמות וכ"ה בס' אסור משהו להראב"ד וטעמו נראה דס"ל דלא קי"ל כרש"א בשבת קמ"ב ב' וסריך הפרשה ממנו וכן ס"ל דצריך גם שיאמר בפיו אך אפשר דמחשבה מהני דלא עדיף מתרומה וכנ"ל בשם החזו"א: (מג) פשוט וכן מבואר לקמן פי"ד ה"ו:

הלכות תרומות פרק יג

(יב) והשאר (יג) מותר (יד) לזרים. וכל תרומה (טו) שאין הכהנים מקפידין עליה כגון (טז) תרומת הכליסין והחרובין והשעורים של אדום אינו צריך להגביה הוֹאִיל ונפלה במאה בטלה במיעוטה (יז) והכל מותר לזרים: **ב** נפלה (יח) סאה תרומה לפחות ממאה (יט) נעשה הכל מדומע (כ) וימכר הכל לכהנים (כא) בדמי תרומה (כב) חוץ מדמי אותה סאה. (כג) בד"א כשנתערב מין במינו.

דרך אמונה

(יב) והשאר מותר לזרים. (מד) ואפי' אם השאר הוא טבל או פירות שציעים מצטלין את הסאה תרומה (מה) ואם התרומה נפלה לתוך טבל ומרים סאה ונותנה לכהן לרץ הכהן לקרות שם למעשרותיה ולתרומה של אותה סאה דרך לחומרם עשאוה רבנן כתרומה ולא לקולא דמה"מ טבל הוא מיהו סגי שיחרוס תרומה אחת מששים כנ"ל פ"ג ה"ג וע"ש בד"א כמה פרטים בזה: (יג) מותר לזרים. (מו) סאה תרומה שנתערבה צמחחים וחלק את הכרי למאה ומאה אע"ג שדעתו להרים מאחד מהן אסור לאכול גם את השני עד שירים מהאחד (מז) ואם היו ב' קופות ונפלה סאה תרומה לא' מהן ואין ידוע לאיזה יכול להרים מאיזה שירצה ואפי' מחצה מזה ומחצה מזה יכול להרים אף שודאי אין זה הסאה שנפלה כמש"כ רבנו לקמן פ"ד ה"ו: (יד) לזרים. (מח) ולטמאים (מט) אבל סאה זו אסורה לזרים ולטמאים מדרבנן כנ"ל (נ) מיהו אם אח"כ הוכרה התרומה פשיטא דהתרומה אסורה והסאה שהוגבהה מותרת: (טו) שאין הכהנים מקפידין עליה. שאינה חשובה בעיניהם ולכן אין כאן גזל השבט ועי' בצה"ל בסמוך ה"ב: (טז) תרומת הכליסין. הוא הקליסין דלעיל פ"ג ה"ג וע"ש שגם הקצת והגמזיות והתורמוסין אינן חשובין אבל כנראה דלענין הרמה לא ראו להקל צמינים אלו ורק בג' שמה רבנו שאין חשובין כלל הקילו: (יז) והכל מותר לזרים. ואם נתערב אלל כהן תרומה צחולין כתבו (נח) הרצה ראשונים שא"ל להרים דל"ש גבי' גזל השבט (נב) וי"א שצריך להרים דלא פלוג רבנן (נג) וכן דעת החזון איש (נד) וכ"ז שלא הרים אסור לזרים (נה) אבל לכהן צודאי מותר לאכלו לפני הרמה בין שנתערב אלל כהן ובין אלל ישראל: (יח) סאה תרומה. דוגמא נקט וה"ה פחות או יותר: (יט) נעשה הכל מדומע. והכל אסור לזרים: (כ) וימכר הכל לכהנים. (נו) אבל אסור למוכרו לגוי אע"ג שהוא ישלם לו ע"ז כדמי חולין וגם ישלם להכהן דמי אותה סאה לפי שאסור למסור תרומה לגוי ומדומע דין תרומה יש לו ועוד שמא יחזור וימכרנה לישראל: (כא) כדמי תרומה. (נז) שדמיה פחותין מחולין לפי שאין לה אוכלין מרובים וגם אם נטמאת אינה ראויה לאכילה: (כב) חוץ מדמי אותה סאה. (נח) דלרץ לקיים זה מצות נתינה ולחמה צחנס להכהן (נט) ואם היא תרומה שנפלה לו מאבי אמו כהן יכול לקחת מעות גם עבור אותה סאה: (כג) כמה דברים אמורים. (ס) קאי בין אנתערב צמחיה ובין אנתערב פחות ממאה:

באור ההלכה

ע"ד דכהנא והוא ששיר (אבל אם לא שיר לא שיר בזה שנתנה כמבטל איסור שהרי לקח את הכל וא"כ לא עשה כלום) כ"פ אלאמ"ר זללה"ה את הסוגיא עכ"פ מבואר בכל הסוגיא דסאה העולה מתוך מאה אסורה לזרים. עוד בירו' דמאי פ"א ה"ג גבי חלה ע"ה והמדומע פטור מן הדמאי א"ר יוחנן בשעה שגזרו על הדמאי לא גזרו על הדברים הללו א"ר הושעא אימת קדשים עליו ואינו נותן לכהן דבר שאינו מתוקן מאי נפק מביניהון סאה עולה מתוך מאה ע"ד דר' יוחנן חייבת (דזה לא נמנה במשנה) ע"ד דר' הושעא פטורה דגם זה קדוש דאסור לזרים ואימת קדשים עליו הרי מפורש דסאה העולה אסורה לזרים, לכן נלענ"ד דודאי גם רש"י מודה דאם הרים סאה אסורה לזרים וכמש"כ הרא"ש בפ"ה דתרומות שאם לא קידשה ממנעי ולא יהי אלא דס"ל לרש"י דכמו דתרומה שאין הכהנים מקפידין עלי' א"ל להרים והראב"ד כתב דגם תרומה של כהנים א"ל להרים שאין שייך כאן גזל השבט כ"ל דה"ה ישראל שיש לו תרומה מאבי אמו כהן כיון שהוא שלו א"ל להרים שאין כאן גזל ולכן כ"י רש"י שאם שילם לכהן את הדמים א"כ הו"ל התרומה כתרומה שנפלה מאבי אמו שהוא תרומה שלו ואין כאן גזל וא"ל להרים אבל ודאי שאם חייב להרים הרי הסאה שמרים תרומה גמורה מדרבנן וממילא גם מדמעת לכל חד כדאית לי' (ומש"כ הרש"ס בדף ע"ט א' בשטות רש"י לא הצנחתי) ונראה דגם לפ"ד התו' א"ל ליתן את הסאה שמרים דוקא לכהן זה שהתרומה היפה שלו ואם רצה משלם לכהן זה דמים ואם הסאה שמרים ימכור לכהן אחר כדמי תרומה ורמי' מירו' תרומות פ"ה ה"ב תני סאה תרומה טמאה (כ"ג הגר"א) שנפלה למאה אומר נכהן ולא דמי עמים אפי' חייב לך טול לך דמי ענין (ר"ל דמה שהותר באכילה זה ע"י הכרי שלי אבל לך אין מגיע אלא דמי עמים כמו ששה התרומה טמאה שכן והסאה שאני מרים אמכור לכהן כדמי תרומה טהורה) והוא אומר לו וכי סאה תרומה שנפלה לפחות ממאה וכי אינה מדמעת את הכרי וכי עמים מדמעתין את הכרי (בבב"א ועוד טענה) ולא סופק מיחייבה לכהן והוא נותן לך דמי עמים (בבב"א הרי הוא יתן לך דמי תרומה טהורה נמצא אתה מרים מסאה שלי) מאי כדון נותן לו דמי עמים והשאר יחולקו כלומר הריחם שהריחם שלשניהם וכו' עכ"פ מבואר שיכול לסלק לנצל התרומה דמים ולמכור הסאה שהרים לכהן אחר, והנה בעיקר דברי הראב"ד צ"ע ע"ג ב' שכי' דתרומה של כהן שנתערבה א"ל להרים כ' מן צחולא ערלה סי' ד' סק"ו שלא ידע מנ"ל והביא מדברי הר"ש בפ"ה דתרומות מ"ב גבי סאה תרומה טמאה שנפלה לך' חולין דרא"א תרום ותרקב והקשה כיון דטעם הרמה הוא משום גזל השבט וכאן דנלל"ה תרקב א"כ מה צריך להרים ותי' דלא פלוג רבנן ודעת מרן דה"ה בתרומה של כהן לא פלוג רבנן אומנם יש לחלק דשם הרי יש גזל השבט אלא שלא יריות ע"י הרמזו וזהו י"ל

ציזן ההלכה

(מד) ירו' רפ"ה דתרומות ולכא"ר צריך להרים ולא הצנחתי מש"כ הרש"ס דכפירות שציעים א"ל להרים: (מה) ירו' תרומות פ"ה ה"א: (מו) חזו"א דמאי סי' י"א סק"א וכן מוכח בירו' ספ"ד דתרומות ודוקא בצה"ג אבל אם נתערב צ"י קופות יכול להפריש מא' חלקו ולאכלו כמו שביארנו בצה"ל לך' פ"ד ה"ו דא"ל להרים את הכל אלא לפי השעזן כגון קופה של תרומה שנתערב בק' קופות של חולין ורוצה לאכול קופה א' סגי שיפריש ממנה א' מק' שבה ומותר לאכלה וכן כל קופה וקופה שירצה לאכול יפריש א' מק' שבה ויאכלנה וזה מבואר בדברי רבנו לך' פט"ו ה"ג מיהו צודאי אם רוצה מרים קופה א' וכל השאר מותר מיד: (מו) ירו' ספ"ד דתרומות: (מח) ראב"ד צ"ע אסור משבו: (מט) עי' בזה"ל ועי' משנה ראשונה תרומות פ"ה מ"ה: (נ) ירו' ערלה פ"ב ה"ג ע"ש: (נא) הראב"ד צ"ע ע"ג ב' והביאו שם הרמב"ן והרשב"א והרע"ב"א והר"ן והגמ"ק" ואלו חלקו עליו בזה וכן הביאו הרש"ס בתרומות דף פ"ו ב' וי"ד המעשה רוקח כאן וכ"כ צחוס' אנשי שם בשם יוסף אומן ובמשנה ראשונה דרפ"ב דערלה: (נב) הרש"ס דרפ"ב דערלה וכמש"כ הר"ש בפ"ה דתרומות מ"ב דלא פלוג רבנן: (נג) ערלה סי' ד' סק"ו והעיר על לשון הר"ן אבל לא הביא כל הראשונים הנ"ל וצ"ע: (נד) מיהו אם הרים קצתה הותר קצתה לפי החשטון כמבואר לך' פט"ו ה"ג ושם יצא"ר צעז"ה: (נה) פשוט וכ"כ מו' בעירובין פ"א א' ד"ה כדי: (נו) משנה ראשונה תרומות פ"ה מ"א: (נז) רע"ב שם: (נח) ר"ש שם: (נט) פשוט: (ס) ר"י קורקוס ע"ש:

אבל (כד) מין בשאינו מינו (כה) בנותן טעם (כו) אם יש בכל טעם תרומה (כז) נעשה הכל מדומע וימכר לכהנים חוץ מדמי תרומה שבו. (כח) ואם טעם הכל טעם חולין (כט) * הכל מותר לזרים: **ג** (ל) סאה תרומה שנפלה למאה (לא) והגביה סאה מן הכל ונפלה הסאה שהגביה למקום אחר אינה מדמעת (לב) אלא (לג) לפי חשבון. וכן סאה תרומה שנפלה לפחות ממאה ונעשה הכל

דרך אמונה

(כד) מין בשאינו מינו. (סא) וכגון שאין יכול לזרר או שנחשלו אבל אם יכול לזרר יזרר כגון חטים שנחשלו בשעורים יזרר טחן נותן טעם גריסין בעדשים יזרר חשין בנו"ט (סב) וי"א דדוקא בנחשלו או נחשבו יחד שנתן טעם שיעורו בנו"ט אבל אם נחשבו ביבש אפי' מין בשאינו מינו שיעורו בק"א (סג) ויש חולקין (סד) ולענין מין במינו או בשאינו מינו אולי' נחר שמא ולא נחר טעמא: (כה) נותן טעם. (סה) ויש בזה קולא וחומרא שאם נתן טעם אפי' אם יש בזה ק"א אוסר וכדלקמן פט"ו ה"א ואם לא נתן טעם אפי' בפחות מק"א בטל: (כו) אם יש בכלל ר"ל אם מרגישים בהתערובות טעם של תרומה (סו) ואפשר ליתן לכהן שיטעם אם מרגישים טעם תרומה וקומכין עליו כמש"כ רבנו בצט"ו ממאכ"א הכ"ט (סז) ואף בזמנינו יש לסמוך על טעימת כהן ואפי' לקולא (סח) ויש מפקפקין בזה: (כז) נעשה הכל מדומע. ודוקא אם נותן טעם לשבח אבל אם נותן טעם לפגם אין אוסר כדלקמן פט"ו ה"ט"ו וכן ריש אין אוסר כמ"ש שם הי"ד: (כח) ואם טעם הכל טעם חולין. ואם אין ידוע משערים בששים כמו כל האיסורים: (כט) הכל מותר לזרים. (סט) אפי' אין כאן א' מק"א בטל דא"ל ק"א אלא במינו וא"ל כאן להרים ולתת להכהן דמי אותה סאה משום גזל השבט כנ"ל ה"א דכאן כיון שאין מרגיש טעמו כלל הרי אין נהנה ממנו ועי' צה"ל: (ל) סאה תרומה שנפלה למאה. חולין דקי"ל שצריך להגביה אחת כנ"ל: (לא) והגביה סאה מן הכל. (ע) אבל אם לא הגביה ונפל סאה א' מהתערובות למקום אחר

באור ההלכה

דלפ"ס רבנן אצל צמקוס שאין כלל גזל השבע בזה לא חקנו כלל הרמה
וגראה דהראב"ד הוכיח זה מהא דתרומה שאין הכהנים מקפידין עלי'
א"ל להרים א"כ כ"ש תרומה של כהן לא גרע מתרומה שאין הכהנים
מקפידין עלי' דל"ש כאן קפידא (אף שיש לחלק קצת כמוכן) והנה דברי
הראב"ד הביאו גם הרמב"ן והרשב"א והריטב"א והר"ן והגמק"י ולא
חלקו עליו בזה אלא שבי' דבריו מוכח דמסתמי' דהערלה מעלה את הערלה
מיירי גם בתרומה של כהן ע"ש אבל בעיקר הדיון מודו לי' דתרומה של
כהן א"ל להרים ואפשר שאם מרן ז"ל הי' רואה כל הראשונים הנ"ל
לא היה דוחה אותם וז"ע: * הבל מותר לזרים. עי' ד"א שכתבנו
דכאן א"ל לשלם להכהן משום גזל השבע כיון שלא נהנה מזה וכן משמע
פשוט לשון רבנו אף יל"ע דערש"י משתדלי' לי' בכמות ודבריו תרומות
פ"ה ה"ב חד דר נט אפיל שצורים בו חטים (של חצרו והלה מוכר הכל
במורה חטים נתנא להריוס לו) אחא עובדא קומי ר' צד בר שלום ואמר
יתן לו דמי שצורים והשאר יחלוקו (משום שהריוס שנעשה מהשפורים
חטים נעשה ע"י שניהם) ואולי באמת גם כאן יטערך לשלם מה שנהנה
כמו דבריו' אבל אין כאן דין הרמה ושהמורס יהי' תרומה כי זה לא חקנו
רק צמין צמינו אצל דמים יטערך לשלם ואפי' בתרומה שלא זכה בזה כהן
משום דמשתדלי' לי' כמ"ש בחולין קל"א א' וז"ע ובאמת יל"ע גם במש"כ
רבנו דתרומה הכלליסין וכל שאין הכהנים מקפידין א"ל להרים וקשה נהי'
שאין מקפידין הא יש כאן ממון כהן ומשתדלי' לי' ולמה א"ל להרים
ואולי גם שם צריך לשלם דמיהן אבל אין דין הרמה שנעשה תרומה אבל
יותר נראה שא"ל לשלם כלל דודאי כל הכהנים מוחלין ע"ז כיון שאינו
צמין ואף תרומה שעדין לא זכו בו מ"מ כיון שכל הכהנים מחלין שפיר
מהני מחילה דומיא דמש"כ רבנו צפ"ט מצבורים הי"ע וז"ע מחילי אס
זה תרומה שכבר זכה בו כהן לכאן' צריך לשלם לו דמיו אס רואה וז"ע
צכ"ו, שוב הראונו צפ"ט שער ישר ש"ג פכ"ג ד"ה אמנס בזה שהק' קן
וכ' דלפ"ד הר"ן בחולין שבי' דלא מחייבי' מטעם משתדלי' לי' אס הריוס

יגביה עכשיו סאה אחת מהערוצות הראשון והערוצות השני' יהא מותר: (לב) אלא לפי חשבון. (עא) דעת רבנו דהחולין שבסאה זו אין מאטרפין לצטל אלא חשבי' שבסאה זו יש (עב) א' מק"א תרומה ואם יש כנגדה בהערוצות ק' פעמים מצטלין אותה ומותרת (עג) וא"ל להרים אלא א' מק' של סאה (עד) אבל דעת הרא"ש שגם החולין שבה מאטרף לצטלה ולכן אינה אוסרת כלל ואפי' נחערצה במשהו חולין נותרת לזרים (עה) וכן פסקו הפרי"ח והגר"א (עו) אמנם לפעמים יש קולא לפ"ד רבנו וחומרא לפ"ד הרא"ש דלפ"ד הרא"ש כיון שעב"פ סאה זו אסורה לזרים מדרבנן אף אם נחערצה בפחות מסאה חולין אסורה כיון שהרוב איסור ואפשר דאפי' סאה בסאה אסור עד שיהא יותר מסאה חולין כדי שצטבל ברוב ולפ"ד רבנו אם נחערצה בסאה פחות מא' מק' נמצא שיש כאן ק' מהחולין לצטל אם התרומה מפריש א' מק"א בסאה והשאר מותר לזרים, מיהו אם נחערצה הסאה צב' שאין חולין יש חומרא לדעת רבנו שצריך להרים א' מק"א והערוצות אסור לזר עד שירים ולפ"ד הרא"ש א"ל להרים (עז) וי"א דגם להרא"ש אם נחערב בו חולין משהו מצטלין אותו אע"ג דהסאה אסורה צפני עצמה שהקילו חכמים בה: (לג) לפי חשבון. (עח) ואין אומרים בזה חסירה נעשית נצלה ויטרכו כנגד כולה שאין אומרים כן בדבר זיון

ציון ההלכה

(סא) חוספסחא דרומות פ"ו ה"י: (סג) ר"ש ערלה פ"ב מ"ז: (סב) חור חולין ז"ט א' ד"ה א"ן: (סד) ע"י י"ד ס"י ז"ח בשר"ך סק"י דברומה קי"ל דלולי' נמר שמא: (סה) ר"י קורקוס ממשה דערלה: (סו) וכמ"ש בחולין ז"ו א': (סז) שר"ך י"ד ס"י ז"ח סק"ה וכגון דברומה חו"ל שכהן יכול לטעום: (סה) פ"ח שם נכור שור: (סט) וע"י ברשב"א וריטב"א ע"ז ע"ג ב' ד"ה שמי בשם הראב"ד דס"ל דגם בשאינו מינו בעי ק"א אבל הרשב"א והריטב"א שם חולקין עליו וכן הר"ן שם וז"ע דהראב"ד בעלמו בסמוך ה"ט כתב שמין בשא"מ בנו"ט ויחבאר בעו"ה צה"ל לקמן ה"ט וע"י חור ע"ז ס"ט א' ד"ה סדר משמע ג"כ דגם בא"מ בעי ק"א וכ"מ בגמ' שם ע"ש וז"ע: (ע) חוס' אנשי' שם פ"ה מ"ה ואף החוס' בתמורה י"ב א' ד"ה א"ן כתבו אלא לר"א דס"ל בפחות מק' דהכל מדמע כיון שכבר נאסר וס"ל דה"ה בק' לפני שהריס כיון שעשה אסור נאסר גם התערובות ויחכן שגם לר"א אם עמה יריס שיהא נותר התערובות השני ואם לא הגב' ע"י בר"י קורקוס שנסתפק מה וע"י חוס' ר"ד שנת קמ"ב א': (עא) מציאר במרכה"מ בפ"ד ממקואות ה"ח ובחזו"א ערלה ס"י ד' סק"ג ובשאר מפרשים וכ"ז ברדב"ז וע"י ר"י קורקוס: (עב) ע"י חוס' חדשים ומשנה ראשונה דרומות פ"ה מ"ה: (עג) הלכתא גזירתא: (עד) דברומות שם והוא כדעת ר' יוחנן ביר' וכו' בתוספתא דרומות פ"ו ה"ט וע"י צפי' הר"י צ"מ שם דמשמע כדעת רננו: (עה) חזו"א ערלה ס"י ד' סק"ג: (עו) חזו"א שם: (עז) דעת הפר"ח והגר"א שהביא מרן שם וכ"ז הגר"א בציצור' ליר' וכ"ז דעת המרכה"מ פ"ד דמקואות ה"ח וע"י ר"י קורקוס וע"י צה"ל שכתבנו דביר' משמע כן: (עח) ר"ן ס"פ כל הבשר וע"ל אות פ"ה:

מדומע (לד) ונפל מן המדומע למקום אחר אינו מדמע אלא לפי חשבון. כיצד * הרי שנפלו עשר סאין של תרומה לתשעים סאה חולין ונדמעו הכל אם נפל ממדומע זה עשר סאין (לה) לפחות ממאה חולין נדמעו (לו) שהרי יש בעשר של מדומע סאה של תרומה. נפל לתוכן פחות מעשר סאין (לז) אינן מדמעות: ד' בד"א בדבר (לח) שאין דרכו להבלל כגון חטים לחטים (לט) או קמח

באור ההלכה

דרך אמונה

שנתערב לתוך זון: (לד) ונפל מן המדומע. היינו קצת מן המדומע נפל למקום אחר וכדמפרש ואזיל: (לה) לפחות ממאה חולין. גם כאן רבנו אביל לשיטתו שהחולין הראשונים שבסאה זו אין מטטרפין לבטל (עט) כיון שכבר נאסרו ונהי שאין מטטרפין לאסור מ"מ גם אין מטטרפין לבטל (פ) דנעשו כחרסין לא מעלה ולא מוריד (פא) אבל דעת רוב הראשונים דגם החולין הראשונים שבסאה זו מטטרפין לבטל ואם יש ביחד ק"א מצטל (פב) ויש מי שכתב שאם נפלה החולין לרוב תרומה מתבטלין החולין ונעשה כתרומה ונריך אח"כ כנגד כולו ק"א ונ"ע (פג) ואגודה שחזיה תרומה שנפלה לתוך נ' אגודות חולין בטלה כנ"ל סק"ד אבל לתוך מ"ט ומחלה לפ"ד רבנו לא בטלה ולשאר הראשונים בטלה: (לו) שהרי יש בעשר כו'. (פד) ואע"ג דרבנו פסק לקמן פי"ד ה"ח ט' דספק תרומה בטל בחמשים נריך לחלק דשאי התם שנאבד א' מהם אבל כאן שכולן קיימין אלא שהם שני תערובות לא מקילינן בפחות ממאה: (לז) אינן מדמעות. שהרי יש כאן ק"א כנגד התרומה ולא אמרי' חתיכה נעשית נבלה ויטרו ק"א כנגד כל הסאה הראשונה אפי' להסוגרים דבכל האיסורים אמרי' חתיכה נעשית נבלה דתערובות יבש ביבש לא אמרי' חתיכה נעשית נבלה (פה) כמ"ס ביו"ד סי' ז"צ ס"ד וכו"ל סק"ל: (לח) שאין דרכו להבלל. ר"ל שאין נבלל יפה וחיישי' שיש צד א' יותר מהלד השני: (לט) או קמח לקמח. (פו) משמע דרבנו ס"ל דקמח בקמח ג"כ מקרי דבר שאין דרכו להבלל אבל דעת הרא"ש ביו"ד סי' ש"ל ס"ג דקמח הו' כלל כלל ודרכו ליבלל יפה והגר"א שם הסכים כדעת רבנו דמקרי יבש ביבש (פו) ובחזו"א כתב ד"ל דגם רבנו מודה לדעת הרא"ש דמקרי לח כלל והכא נבלל כלל יפה א"נ אף נבלל יפה החמירו לדמע לפי חשבון כל שלא נתבטל כיון דלפעמים אין בולל יפה:

בא לאחר שנפקע ממנו שם תרומה א"ש אבל לפ"ד התוס' ז"ע (ומש"כ עוד בזה לתוך שם ז"ע ע"ש גם מש"כ בעה"ש כאן לא הבנתי) וראיתי במל"א שם חלה פ"ג מ"י בשם הר"ם דגם במין נאסרו מינו נריך להרים מפני גזל השבט והוא נגד דברי רבנו כאן וז"ע: * הרי שנפלו עשר סאין כו'. ע"י ד"א שהנאסו מחלוקת רבנו והרא"ש אס החולין שבתוך הסאה מטטרפין לבטל דלפ"ד רבנו אין מטטרפין ולפ"ד הרא"ש מטטרפין ונאמרת הוא פלוגתא דאמוראי בירו' תרומות פ"ה ה"ב דמטבאר שם (הבאנו בירו' בעה"ל לעיל ה"א וביארנוהו שם) דתלמא דאמוראי פליגי אליבא דרבנן דלית ליה הו' סאה שנפלה היא סאה שעלמה וא"כ ק"א כנגד כולה דר' יוחנן קאמר דחולין כל שהן כבר מבטלין אותה ויהודא ברבי ס"ל דנריך שיהא חולין שירצה על שיעור תרומה שבה ור' לעזר ס"ל דנריך שיהי' ק"א כנגד התרומה שבה והחולין שבה אין מטטרפין דנעשה כחרס שאין אוסרין ואין מטטרפין והנה רבנו פסק כר' לעזר והרא"ש פסק כר' יוחנן עוד אמרו שם בירו' על הסיפא דמחני' דסאה תרומה שנפלה לפחות ממאה ונדמעו ונפל מן המדומע למק"א רא"א מדמעת כתרומה ודאי וכו"א אין המדומע מדמע אלא לפי חשבון ואמרי' עלה א"ר יוסי בן חנינא והוא שנפלה לתוך חמשה מקומות (ע"ז) קאמר ר"א דכל סאה מהם מדמע כתרומה ודאי) אבל אם נפלו כולן למקום א' אף ר"א מודי (דכיון דבידאי אין כאן יותר מסאה א' של תרומה א"כ ק"א אלא כנגד סאה א') ר' יוחנן אמר אפי' נפלו כולן למקום א' הוא המחלוקת (דר"א ס"ל דגם ביבש אמרי' חתיכה נעשית נבלה כיון שכבר נאסרו ונריך ק"א כנגד כולן) חילפי' אמר על דר' ליעזר חולין שלמטן נעשו חרסין (חילפי' ס"ל דגם ר"א לא ס"ל שידמע כנגד כולו לא במקום א' ולא בה' מקומות ולא בא' אלא להחמיר שאין החולין ששם מטטרפין לבטל כיון שכבר נאסרו נעשו כחרס לא אוסרין ולא מטטרפין אבל אם יש מהחולין החדשים ק"א כנגד התרומה שבתערובות מודה ר"א דמבטל וה"ה ברישא גבי יותר ממאה לית ל' לר"א היא סאה שנפלה היא שעלמה שדמע כנגד כולה רק שאין החולין מטטרפין לבטלה, ופריך) והא' ר' לעזר אמר על דרבנן חולין שלמטן נעשו חרסין מה בין ר' ליעזר ורבנן (ר"ל הא' ר' לעזר אמר ברישא גבי יותר ממאה דגם לרבנן אין החולין שבתערובות מטטרפין לבטל ואם גם ר"א ס"ל כן מה בין ר"א לחכמים, ומשני) חומר הוא בסאה שעלמה מחוץ מאה (דשם ס"ל לר"א היא סאה שנפלה היא שעלמה ומדמע כנגד כולה ורבנן ס"ל דא"כ כנגד כולה ומ"מ אין החולין שבה מטטרפין לבטל אבל בפחות ממאה

שאיין כאן חיוב הרמה נחים דרגא דר"א ס"ל דבטל בק"א נגד התרומה ואין החולין שלמטה מטטרפין ורבנן ס"ל בזה דגם החולין שלמטה מטטרפין, ופריך) או אינו אלא קל (דאדרבה יותר מסתבר להקל בסאה שעלמה מחוץ מאה כיון שהי' כאן ק"א לבטל משא"כ בפחות ממאה שלא הי' בו כדי לבטל יותר ים להחמיר, ומסיק) אמרי' כ"י דא"ר יוחנן סאה של תרומה שנפלה לתוך מאה חולין כל שהן מבטלין אותן והיינו דחילפי' נאמרת לא ס"ל כר' לעזר דלעיל דלרבנן אין החולין שבסאה מטטרפין אלא כר' יוחנן דגם החולין שבסאה מטטרפין ור"א ס"ל דאין מטטרפין בין ברישא בין בסיפא ובה פליגי ר"א ורבנן כ"י ביאור הסוגיא בעזה"י וי"ל דה"ט דרבנו פסק כר' לעזר דכיון דחזינן סתמא דגמ' דבעי לאוקמי חילפי' כר' לעזר ורק מחמת דוחק אוקי כר' יוחנן אלמא דהגמ' נקטה דק"ל כר' לעזר בזה, והנה מרן בחזו"א כתב דלהרא"ש יולא חומרא ג"כ שאם הסאה נתערבה בפחות מסאה אחרת של חולין לא תוחר לזרים אמנם לפ"מ שביארנו בירו' לכא' ליכא למ"ד הכי ולר' יוחנן אפי' משהו חולין מבטלין אותה דהקילו חכמים בזה כיון שאינו אלא מפני גזל השבט ומה"מ בטלה וכמס"כ בביאור הגר"א ואפי' ליהודא ברבי עכ"פ כשיש רוב נגד התרומה שבה בטלה וכן מוכח בירו' שם פ"ט ה"ב גבי גידולי תרומה דתנן התם מאה לגינה של תרומה (שזרע מאה לגין של תרומה) וא' של חולין כולן מותרין בדבר שזרעו כלה (דהקילו בזה כיון דגידולי תרומה אינן תרומה אלא מדרבנן) וקאמר עלה בירו' א"ר יוסי זאת אומרת

הלכות תרומות

ציון ההלכה

(עט) ולכא' מיירי שכבר ידע מזה אבל אם לא ידע גם החולין שבה מטטרפין ועי' בסמוך ה"ו: (פ) ירו' תרומות פ"ה ה"ב: (פא) הרא"ש הנ"ל והר"ש שם והר"י בתמורה י"ב א' אמנם ברבנו גרשום שם נראה כדעת רבנו ע"ש וכו' במדרי' חולין פכ"ה סי' תש"ג ובפ"י ר"ח בשבת קמ"ב נ' שמפרש פי' אחר דנריך שיהא ק"א סאה ביחד התערובות השני עם התערובות הראשון ואז מבטל וז"ע ובמאירי שבת קמ"ב א' כתב כדעת רבנו: (פב) עה"ש וז"ע דהיתר אין מבטל כמס"כ הר"ן ס"פ הנודר מן הירק וגם ביבש ל"ש חגי' כנ"ל וע"ל סקמ"א: (פג) חייט' ותוס' אנשי שם ספ"ד דתרומות: (פד) ע"ל פי"ד ה"ה בעה"ל שביארנו היטב בעזה"י: (פה) וע"ש בראשונים עוד חירויים לקושיא זו ויש בזה כמה שיטות ואכמ"ל בזה ואם נאמרת נחמיר מין נאמ"מ פלי מחלוקת ביו"ד סי' ז"צ אס אמרי' חגי' נאמ"מ מדרבנן ובעה"ש כ' דבתרומה בזה"ו שהיא מדרבנן לכ"ע לא אמרי' חגי' ואינו מוכרת ע"י בט"א שם סק"א ופוגהות נבי לגדיק דבדבר שיש לו עיקר מה"מ לכ"ע אמרי' חגי' גם באיסור דרבנן: (פו) ע"י מעשה רוקח ומל"מ פ"א ממטבאר מו"מ הי"ד: (פז) חזו"א דמאי סי' י"ג סק"ג ועי' שפיעה סי' ז' סק"ל ל"א וע"ל פי"ד ממעשר ה"ח:

לקמח. * אבל דרכו להבלל כגון שמן תרומה לשמן חולין או יין תרומה ליין חולין (מ) הולכין אחר הרוב. אם רוב תרומה ה"ז מדמע (מא) כתרומה. ואם רוב חולין הרי הוא כחולין (מב) ואינו מדמע (מג) אע"פ שהכל אסורים לזרים: ה' סאה תרומה שנפלה למאה (מד) הגביהה ונפלה אחרת הגביהה ונפלה אחרת הרי החולין מותרין עד שתרכבה תרומה עליהן. שאם נפלו לתוך המאה חולין (מה) * מאה

0234567 תרומות

באור ההלכה

היו לפניו מאה סאה העולות מתוך מאה סאה וא' של חולין נתחלפו לו מותרות (ר"ל דהירו' מדמה סאה העולה וגידולי תרומה דשניהן מדרבנן וקאמר כמו דגידולי תרומה אם נעשה לו ספק על א' של חולין ביניהן כולן מותרין ה"נ נסאה העולה אם נתחלף ויש לו ספק בא' של חולין כולן מותרין) חתן א"ר יוחנן סאה תרומה שעלת מתוך מאה סאה חולין כל שהן מבטלין אותן הכא ליקט נפל לתוכן חולין כל שהן מותרין (ר"ל כיון דקמדימית סאה העולה לגידולי תרומה א"כ כמו שר' יוחנן אמר גבי סאה העולה שחולין כ"ש מבטלין אותו ה"נ גבי גידולי תרומה אם נפל חולין כ"ש מבטלין אותן) עכ"פ מוכח כל הסוגיא דחולין כל שהן ממש מבטלין אותה דאם לריך רוב נגד הסאה ה"נ שם נלמד רוב נגד הגידולין שכולן אסורין וא"כ משמע דעת הפר"ם והגר"א שלמדו דעת הרא"ש הוא כולו לקולא ודעת רבנו כולו לחומרא וז"ע ומ"מ לריך ביאר הסוגיא דמתחלה קאמר ה' לפניו ק' סאה העולות מתוך ק' ונתחלפו לו מותרות היינו ג"כ פערות כיון שנתחלף בשל החולין וכמו במתני' מאה לגינה של תרומה כו' וא"כ מאי מוסיף אח"כ כמה שאמר חולין כ"ש מבטלין אותה וי"ל דבפחלה לא למד המשנה אח"כ יש סאה שלמה של חולין וכמו במתני' יש לגינה שלמה כנגד כל לגינה ואח"כ מוסיף דגם חולין משהו מבטל כל הסאה וה"נ במתני' א"ל לגינה שלמה אלא אח"כ משהו חולין מבטלין ומ"מ עדיין צ"ב קצת מה ענין לגינה שלמה כיון שהפערות נהכל וי"ל לפתש"כ הר"ש דלגינה היינו פרוזה א"כ בכל פרוזה י"ל דהיינו החולין אבל אח"כ קאמר רבנא יומר דאפי' נחערב כ"ש חולין דכשלקח סאה כולו תרומה סוף מכל שהוא אפי' מחירין הכל דומיא דסאה העולה דחולין כ"ש מבטלין אותה: * אבל דרבו להבטל כו'. לכא' נראה דהתוס' לא ס"ל כן דהנה הפו' בחולין האסורים אמרי' חגי' אחי' מן אין המדומע מדמע אלא לפי חשבון דהא מן אין המחומץ מחמתן אלא לפי חשבון ואין לך לה ומחערב יותר חגי' אלא קשה מהא דהכא דמחערב נלח קיל טפי דבטל ברוב ועכ"פ לא אמרי' חגי' ויטערכו ק"א כנגד כולו וע"כ דהתוס' לא ס"ל כן והירו' בפ"ה דתרומות סוף ה"א שהעתיק רבנו כאן י"ל דאחי' כמאן דלית ל' חגי' דפלוגמא דתנאי היא דירו' ערלה פ"ב ה"ג וכמש"כ הר"ן שם ולכן אדרבה נלח קיל טפי אבל למאן דס"ל חגי' מחמתין נלח טפי וצריך כנגד כולו ועי"ל פ' דהתוס' דהתוס' מפרשים דהירו' קאי אהא דקאמר שם לעיל מינה סאה תרומה שנפלה לפחות ממאה הרי אלו מדומעין אלו חולין משלמין ממנה קרן וחומש על מק"א ולא ממק"א עליהן אלא לפי חשבון וע"י קאמר דזה דוקא דבר שאין דרכו להבטל דכל חד לחודי' קאי ונהי דמלאורייתא הולכין אחר הרוב ומותר לאלל בא"א מ"מ קי"ל דטומאה כמאן דאחי' דמי ולכן כשרוצה לשלם את כולה למק"א או ממק"א על כולה אמרי' דבדאי יש כאן גם תרומה ולכן אין משלם אלא לפי חשבון אבל דבר שמתערב יפה ויש בילה אם הרוב תרומה נאסר כולו מה"מ וצריך לשלם עבור כולו אם אכלו ואם הרוב חולין כולו מותר באכילה מה"מ דס"ל דבדבר המתערב ונתן טעם ל"ש לומר טומאה כמאן דאחי' ובטל לגמרי ויכול לשלם בכולו אכן בצבלי צבורות כ"ג א' גבי חררת דס מוכח דגם בדבר הנעלל אמרי' טומאה כמאן דאחי' אבל י"ל דהירו' לא ס"ל כן. ולפ"ד הר"ן בס"פ כל הכשר דלא אמרי' חגי' אלא באיסור שנחבשל לק"מ מהא דהכא דכאן לא מיירי באיסור שנחבשל וכ"ש לפ"ד רבנו דס"ל כרצו אפרים (כמש"כ הבי"י ביו"ד סי' צ"ב) דל"א כלל חגי' רק בצבלי' דא"ש הכא וכן לפ"ד הראב"ד שהביא הר"ן והראשונים שם דדוקא באיסור שנתן טעם אמרי' חגי' ולא בדבר המתערב ונבטל בשוה דא"ש הכא, עוד הקשה הר"ן על התו' ממ"ש צע"י ע"ג א' יי"ג שנפל לצור ונפל שם קיתון של מים רואין את ההיסר כאילו אינו והשאר מים רבין עליו ומבטלין אותו ומסיק דמאן דמתני' לה אחתני' א"ל שיפול המים תחלה וקשה דשם לא נלח ואם נפל היין תחלה נימא חגי' לדעת התו' וי"ל דהמים לא נפל תחלה אבל גם היין לא נפל תחלה אלא נפלו צבלי' אבל אם היין נפל תחלה נימא באמת חגי' ויטערכו כנגד כולו אלא אין לומר דר' יוחנן לית ל' חגי' וברבנא' בחולין ק' א' דהא שם ק"ו א' ס"ל לר' יוחנן אפשר לפסוקו אסור, שו"מ צע"י להרמב"ן צע"י מ"ג סוף ע"א שהביא דברי רבנו וסלק עליהן דבדאי גם לא מדמע לפי חשבון ופי' הירו' דקאי אהא דלעיל דאין משלמין מהן קרן וחומש כו' ופי' דנלח אם רוב תרומה חייבין לשלם על כולן קו"א ואם רוב חולין משלמין מכולן קו"א על מק"א כיון דמלאורייתא צרובא בטיל וכמו שפירשו לעיל: * מאה סאה ועוד. עי' בד"א שהבאנו מחלוקת רבנו והראב"ד דלפ"ד רבנו מותר עד ק"א ולפ"ד הראב"ד והר"ש עד נ"א והכ"מ כמד דרצו לא לרא' לפרש בהראב"ד משהו דקי"ל אין המדומע מדמע אלא לפי חשבון ואינו מצינ דאם לפי חשבון גם חשבון רבנו אינו נכון

הוראה

דרך אמונה

(מ) הולכין אחר הרוב. אע"ג שגם לא נלח שיעורו בק"א כמש"כ רבנו לקמן ה"ח מ"מ לענין נפל מן המדומע למקום אחר מקילין בזה: (מא) כתרומה. (פח) משמע שמדמע כנגד כולו דכיון שרובו תרומה ומתפשט הטעם בכולו עשאוהו ככולו תרומה ומדמע כנגד כולו ובה חמור טפי מדבר שאינו נבטל וז"ע: (מב) ואינו מדמע. (פט) דבדבר שאין נבטל יפה אע"פ שמתערב ואין ניכר כל דבר עומד מעצמו כבתחלה והוא חשוב לכן מדמע אבל דבר שנבטל יפה ואין עומד עצמו כלל המועט בטל ברוב ולא חשיב לאסור חערובות אחרת (ג) אפי' לפי חשבון שהקילו בדימוע דרבנן: (מג) אע"פ שהכל אסורים לזרים. לפי שנחערב כיון שלא ה' שם ק"א מ"מ אין אסור התערובות (נא) ויש חולקין וס"ל דגם לא אסור לפי חשבון: (מד) הגביהה. (נב) לפתש"כ רבנו בסמוך ה"ו הוא הדין אם לא הגביהה אלא שידע זה ה' כאילו הגביהה ומגביה אח"כ שניהן וע"ש שיש חולקין על רבנו בזה: (מה) מאה סאה ועוד. דאז בודאי רבנה התרומה על החולין ולכן אסור אבל כ"ו שלא רבנה התרומה אפי' נפלו מאה סאה דהו' מחנה על מחנה מותר ואע"ג דכשמרים מרים גם מן החולין וא"כ כבר רבנה התרומה (נג) מ"מ כיון דמדאורייתא קמא קמא בטיל לכן

0234567 תרומות

ק' א' ד"ה צקדס הקשו לפ"ד החולקים על רבנו אפרים וס"ל דבכל וסירתי דרך נלח אחר' חגי' ולא יבש והק' הר"ן ס"פ כל הכשר דהא מן אין המחומץ מחמתן אלא לפי חשבון ואין לך לה ומחערב יותר חגי' אלא קשה מהא דהכא דמחערב נלח קיל טפי דבטל ברוב ועכ"פ לא אמרי' חגי' ויטערכו ק"א כנגד כולו וע"כ דהתוס' לא ס"ל כן והירו' בפ"ה דתרומות סוף ה"א שהעתיק רבנו כאן י"ל דאחי' כמאן דלית ל' חגי' דפלוגמא דתנאי היא דירו' ערלה פ"ב ה"ג וכמש"כ הר"ן שם ולכן אדרבה נלח קיל טפי אבל למאן דס"ל חגי' מחמתין נלח טפי וצריך כנגד כולו ועי"ל פ' דהתוס' דהתוס' מפרשים דהירו' קאי אהא דקאמר שם לעיל מינה סאה תרומה שנפלה לפחות ממאה הרי אלו מדומעין אלו חולין משלמין ממנה קרן וחומש על מק"א ולא ממק"א עליהן אלא לפי חשבון וע"י קאמר דזה דוקא דבר שאין דרכו להבטל דכל חד לחודי' קאי ונהי דמלאורייתא הולכין אחר הרוב ומותר לאלל בא"א מ"מ קי"ל דטומאה כמאן דאחי' דמי ולכן כשרוצה לשלם את כולה למק"א או ממק"א על כולה אמרי' דבדאי יש כאן גם תרומה ולכן אין משלם אלא לפי חשבון אבל דבר שמתערב יפה ויש בילה אם הרוב תרומה נאסר כולו מה"מ וצריך לשלם עבור כולו אם אכלו ואם הרוב חולין כולו מותר באכילה מה"מ דס"ל דבדבר המתערב ונתן טעם ל"ש לומר טומאה כמאן דאחי' ובטל לגמרי ויכול לשלם בכולו אכן בצבלי צבורות כ"ג א' גבי חררת דס מוכח דגם בדבר הנעלל אמרי' טומאה כמאן דאחי' אבל י"ל דהירו' לא ס"ל כן. ולפ"ד הר"ן בס"פ כל הכשר דלא אמרי' חגי' אלא באיסור שנחבשל לק"מ מהא דהכא דכאן לא מיירי באיסור שנחבשל וכ"ש לפ"ד רבנו דס"ל כרצו אפרים (כמש"כ הבי"י ביו"ד סי' צ"ב) דל"א כלל חגי' רק בצבלי' דא"ש הכא וכן לפ"ד הראב"ד שהביא הר"ן והראשונים שם דדוקא באיסור שנתן טעם אמרי' חגי' ולא בדבר המתערב ונבטל בשוה דא"ש הכא, עוד הקשה הר"ן על התו' ממ"ש צע"י ע"ג א' יי"ג שנפל לצור ונפל שם קיתון של מים רואין את ההיסר כאילו אינו והשאר מים רבין עליו ומבטלין אותו ומסיק דמאן דמתני' לה אחתני' א"ל שיפול המים תחלה וקשה דשם לא נלח ואם נפל היין תחלה נימא חגי' לדעת התו' וי"ל דהמים לא נפל תחלה אבל גם היין לא נפל תחלה אלא נפלו צבלי' אבל אם היין נפל תחלה נימא באמת חגי' ויטערכו כנגד כולו אלא אין לומר דר' יוחנן לית ל' חגי' וברבנא' בחולין ק' א' דהא שם ק"ו א' ס"ל לר' יוחנן אפשר לפסוקו אסור, שו"מ צע"י להרמב"ן צע"י מ"ג סוף ע"א שהביא דברי רבנו וסלק עליהן דבדאי גם לא מדמע לפי חשבון ופי' הירו' דקאי אהא דלעיל דאין משלמין מהן קרן וחומש כו' ופי' דנלח אם רוב תרומה חייבין לשלם על כולן קו"א ואם רוב חולין משלמין מכולן קו"א על מק"א כיון דמלאורייתא צרובא בטיל וכמו שפירשו לעיל: * מאה סאה ועוד. עי' בד"א שהבאנו מחלוקת רבנו והראב"ד דלפ"ד רבנו מותר עד ק"א ולפ"ד הראב"ד והר"ש עד נ"א והכ"מ כמד דרצו לא לרא' לפרש בהראב"ד משהו דקי"ל אין המדומע מדמע אלא לפי חשבון ואינו מצינ דאם לפי חשבון גם חשבון רבנו אינו נכון

ציון ההלכה

(פח) מרכה"מ בסמוך ה"ה ומדברי מרן בחו"א דמאי סי' י"ג סק"ג ל"ג כן שהרי כ' שרצו כ' דקמח בקמח אין בילה רק לחומרא בעלמא משמע שאין בזה קולא ו' דמפרש ד' רבנו כאן כתרומה היינו שמדמע לפי חשבון: (פט) ר"י קורקוס וכו"נ כונת דבד"ו: (ג) בזה מיושב ק' תוס' אנשי שם תרומות פ"ה מ"ו ומצינו בתנאים ע"ד א' ג"כ דהקילו בחערובות שני' יותר וע"ש ע"כ ב' תד"ה נחערבו: (נא) רמב"ן ע"ז ע"ג ב' ועי' בבב"ל שהוכחו שגם דעת התוס' כן ולפ"ד התוס' חמור יותר דנלח החיכה עצמה נעשית נבלה ואוסרת לפי כולה ועי' באו"ש פט"ו ממאכ"א ה"י שז' דגם כונת רבנו דאם רוב חולין מדמע לפי חשבון רק נ"מ שגם החולין שנה מתערפין לנבטל וז"ע דלשון רבנו סתום מאד לפ"ו: (נב) תוס' אנשי שם בפ"ה דתרומות מ"ח בשם פר"ח: (נג) עי' ר"י קורקוס ועי' בחי' הגרי"ו שביאר דטעם רבנו דס"ל דגם אלו שהרים מתערפין לנבטל:

הלכות תרומות פרק יג

סאה (מו) ועוד של תרומה סאה אחר סאה (מו) נעשה הכל מדומע: * סאה תרומה שנפלה למאה (מח) ולא הספיק להגביהה עד שנפלה סאה אחרת. (מט) * אם ידע בראשונה קודם שתפול השניה

באור ההלכה

לפי חשבון בקרוב לע' סאה כבר יש רוב תרומה כמש"כ בתוס' אנשי שם וז"ל דכיון שהוא חשבון קשה והדבר מסור לרבים הקילו חכמים עד ק"א כיון דמה"מ קמא קמא בטיל ובתרומה שא"ל להרים כגון תרומת הכליסין או בק"א יש כבר רוב תרומה לכן לא רצו להקל גם כאן ביותר מק"א ולפ"ד הראב"ד החמירו כאן ג"א כיון דכבר יכול להיות רוב תרומה לא רצו להקל בזה אף בדמיונות הקילו לפי חשבון כאן שקשה לעמוד על החשבון החמירו באופן שיכול להיות שכבר יש רוב תרומה ומש"כ בתוס' אנשי שם דכלל כיון שר' רבנו צ"ד דהולכין אחר הרוב א"כ גם כאן יאסר בקרוב לע' כמש"כ בד"א אינו מוכרח דכיון דהחשבון קשה ומדאורייתא קמא קמא בטיל גם כלל י"ל דגם מה הקילו עד ק"א לפ"ד רבנו, ולענ"ד יש להביא רא"י לדעת הראב"ד מהירו' דאמר אמתני' דעד שתרצה תרומה על החולין פני רצה התרומה נעשה כמרה מויד ואינו מוכן מה ענין מרה מויד לכאן דשם קנס הוא משום שביטל אסור לכתחלה ומה זה שייך לכאן והגר"א הגיה שם רצה חולין נעשה כמרה מויד וג"ו ז"ע דא"כ מאי נעשה הא מרה ממש הוא וגם בראשונים מוצא דגרסי' בגירסתנו ע"י בראב"ה פסחים ס' מ"ט שהביא המשנה דעד שתרצה תרומה על החולין ומי עלה בירו' פני הרצה בתרומה נעשה כמרה מויד ומוצא דגרסי' בגירסתנו ומפרש דהוא טעם על המשנה למה אסור כשרצתה תרומה וז"כ מה ענין זה למרה מויד כנ"ל וראב"ה כ' שם דהחמירו בו רבנן כמו שהחמירו במרה מויד ואינו מוכן מה הדמיון ונראה דע"פ הראב"ד יתפרש שפיר דהנה לעיל בפ"ד ה"ח במתני' דסאה תרומה שנפלה ע"פ מגורה וקפאה רא"א אם יש בקיפוי מאה סאה חעלה בק"א וסריך עלה בירו' מחלפא שיטתי' דר"א חמין הוא אומר הפחתות מעלות את העליונות הכא הוא אומר אם יש בקיפוי הא ארעייתא לא ומשני ר' ירמיה' ר' חייא בש"ר יוחנן שמעון בר וואל

דרך אמונה

מקילין בזה דעד שירצה יותר ממאה מותר, אבל (נד) רוב הראשונים חולקין על רבנו וס"ל דאם נפלו נ"א סאה תרומה כבר אסור דחיישי' שמא כל פעם הגביה את החולין והתרומה נשארה וכבר רצתה התרומה דאע"ג דנהלכה ד' אמרו דמדמע לפי חשבון מ"מ כאן החמירו יותר שנראה כאילו רצתה התרומה (נה) ומ"מ נ"א סאה לא החמירו אע"ג דהוי מחנה כיון דא"א שלא הסיר קצת מן התרומה ג"כ. (זו) וי"א דגם נ"א סאה של תרומה אסור כיון שלא רצו החולין: (מו) ועוד. (זו) משנה: (מז) נעשה הכל מדומע. (נח) וי"א דכ"ז ביבש אבל כלל שיש בילה משנפלו לחוכו לערך ע' סאה פחות משהו כבר נאסר דאז לפי החשבון כבר רצתה התרומה (נט) וכ"ו צמין צמינו אבל צמין צמינו מינו מצי נתרצה כדי ליתן טעם חוזר ונייעור ונאסר: (מח) ולא הספיק להגביהה. (ק) ז"ע למה הזכיר רבנו הגביהה כיון דתלוי בדיעה כדמסיק וז"ל משום דנהלכה הקודמת כתב רבנו שאם הגביהה שוב אינה מאטרפת לכן כתב כן שגם אם לא הגביהה לפעמים אינה מאטרפת כגון אם ידע זה: (מט) אם ידע בראשונה. דכיון שידע זה הו"ל כאילו הרים דכל העומד להרים כמורס דמי (קא) ואע"ג דכלל התורה לא קי"ל כמ"ד כל העומד לעשות כעשוי דמי כאן שהתרומה אינה אלא מפני גזל השבט אמרי' כמורס דמי:

אומר תוספות

עם התרומה הו"ל כאילו רוצה לבטל את התרומה כמה שקפה ונראה שם כהנא עשו אותו כמרה מויד ר"ל דמה שקפה והרים קצת חולין אין שם ק"א כיון שהרים התרומה עם חולין אסור כאילו ביטלו במויד כמבטל אסור לכתחלה ולכן אם יש שם ק"א לא הועיל כלום אבל אם אין שם ק"א כיון שהרים התרומה עם חולין אסור כאילו ביטלו במויד כ"פ הגר"א שם ולפ"ו י"ל פ' גם היד' כאן עדי' לפ"ד הראב"ד דקשיא ל' להירו' למה מחמירין בנפלו לו נ"א סאה הרי לפי החשבון עדיין לא רצתה התרומה ולכן קאמר דנעשה כמרה מויד דכיון דכל פעם מרים קצת גם מן התרומה נראה כאילו רוצה לבטל התרומה הנשארת ולכן אם נפלו לחוכו נ"א סאה שאילו לא הרים בכל פעם את התרומה רק את החולין הרי ה' כאן רוב תרומה ורק מפני שהרים קצת תרומה בטל והרי זה שהרים עשה בטוה וצמוד ולכן הו"ל כמרה מויד ולא בטל, והא דפריך אס"כ בירו' ממקוה דא"ר יוחנן עד רוב של מקוה הוא כפי' הגר"א דפריך למה שם מותר לרבות במויד וכאן אסור ע"ש, והנה ביבמות פ"ג ב' מוצא לכא' גבי מקוה כפי' הראב"ד דקאמר מאי לאו דנשחיר רובא ומשמע דהיינו שיחמיר כ"א סאה וכמש"כ במרכה"מ ותימא על הר"י קורקוס שר' דגבי מקוה משמע דדעת רבנו ועי' במרכה"מ שנדחק לחלק לפ"ד רבנו בין מקוה לתרומה וחילק בין לא דיש בילה ליבש והעמים זה בנות הירו' כאן אלא דדבריו ז"ע דאם כלל יש בילה לא הו"ל לאסור נ"א אלא בקרוב לע' סאה כמש"כ בתו' אנשי שם שפ"ה החשבון וי"ל בדוחק שהחמירו בזה וז"ע: * אם ידע בראשונה, בחוספחא פ"ו דתרומות סאה תרומה שנפלה למאה ולא הספיק להגביהה עד שנפלה אחרת ה"ו אסורה ור"ש מחיר אר"א בר"ש דא"א חמין שלא ידע זה ואח"כ נפלה אבל אם ידע זה ואח"כ נפלה אחרת ה"ו מותרת שכבר ה' לה לעלות וז' הר"ש דר"א מפרש מילת' דאזיבה ור"ש לשיטתי' דס"ל כל דוכחא כל העומד להרים כמורס דמי והכי איתא בהד"א בירו' רש"א ידיעה מקדשה ורבנן אמרין הרמזה מקדשה וז' הכ"מ דרבנו פ"י דר"א בר"ש מפרש מילת' דת"ק ולכן פסק כוותי' ומהם עליו למה פ"י דלא כהירו' וכתבו הר"י קורקוס והרדב"ו והמרכה"מ דמלשון ר"א בר"ש מוכח דקאי לפרש רבנן ולא ר"ש אצוה דאי אדר"ש קאי הו"ל להיפך בד"א (דר"ש אומר דמותר) חמין שידע זה אבל לא ידע זה אסורה וכתב המרכה"מ דלכן הראב"ד פ"י דתנא שלישי הוא ומהם על רבנו למה פסק כיחידא ונאמח אינו הכרח לדחות פ"י הר"ש דשפיר י"ל דקאי אדרבנן אבל לא לפרש דבריהם רק לחלוק עליהן והשיב להן מחי דינכס נכון חמין שלא ידע זה ואזיל בשיעור אצוה אלא דאצו לא פ"י החילוק והוא מפרשו וזו שיטת הירו' דגם ר"ש מחלק בין ידע ללא ידע אמנם נראה דברי הר"ש דרבנו הכריח זה מסוגיא דשבת קמ"ב א' דהגמ' רצה להוכיח מהא דר"ש מחיר דס"ל תרומה נעילה מחמא ולכן מותר להעלות המדומע בשבת וקדמי דטעמא דר"ש משום דקמייחא בטל בק' והא חיצטיל בק"א ואי טעמא דר"ש דוקא משום דנדע הוא וכל העומד להרים כמורס היכי מוכיח מינה דכמאן דמחמא צעינא דמיא הא שם טעמא אחרתא הוא דכיון דנדע הו"ל כהרים וגם היכי דמי משום דהא חיצטיל בק"א הא טעמא משום דכמורס דמי וע"כ דגמ' דין ס"ל דר"א בר"ש לא בא לפרש מילת' דר"ש אצוה ור"ש נאמח לא מחלק בזה ודלא כהירו' וז' הר"ש דרבנו ס"ל דר"א בר"ש חנא שלישי הוא והוא מכריע והלכה כדברי המכריע אמנם הק' ע"ו הר"י קורקוס דלא אמרי' הלכה כדברי המכריע אלא היכא שגילו דעתם לחלק בזה וכמש"כ הראשונים בספ"ק דפסחים ועוד דר"א בר"ש חלמית אצוה הוא ואין הכרעת תלמיד מכרעת וכמ"ש בשבת ל"ט ב' ונראה דרבנו מפרש מתוך הכרח סוגיא דפ' נוטל דע"כ

אומר תוספות

ציון ההלכה

(נד) הראב"ד וז"ל הר"ש והר"ם והר"י בן מ"ז והרע"ב בפ"ה דתרומות וז"ל באשכול פ' גיד הנשה ס' ל"ד וכ"פ רש"ס אבל הגר"א בשו"א כתב כרבנו: (נה) ר"ש ותימא על המשנה ראשונה שהקשה כן ולא ראה ד' הר"ש: (זו) מדרבי חולין ס' תש"ג כ' בשם רבנו יהודה עד נ"א ולא עד כלל ע"ש דרק עד מ"ט מותר ולא נ' אבל בפ"י הר"י בן מ"ז בתרומות כ' ג"כ עד ולא עד כלל ודעתו דעד נ' מותר ע"ש: (זא) פיה"מ לרבנו: (נח) תוס' אנשי שם ע"ש [וכעין זה כ' במרכה"מ אלא שדעתו דכלל עד נ"א חז' ז"ע] ואינו מוכרח דמה"מ קמא קמא בטל ועי' בזה"ל: (נט) שם ולהסביר דנחמית טעם אמרי' חנ"ג בשאר אסורים נריך ס' כנגד כל הנאסר נחמלה: (ק) חו"א ערלה ס' ד' סק"ג ונראה לומר שם דכותב רבנו ידע היינו ידע שנריך להרים ולא ידע היינו שנריך להרים וסיים דלשון רבנו לא משמע כן: (קא) מרכה"מ לפ"ד רבנו:

לא נדמעו. אלא מפריש סאתים והשאר מותר הואיל והיה לה לעלות הרי היא כאילו עלתה. (ג) ואם לא ידע בסאה ראשונה אלא אחר שנפלה השנייה ה"ז מדומע (נא) וכאילו נפלו שתיהן כאחת: * (נב) אין (נג) פסולת של תרומה (נד) מצטרפת עמה לאסור החולין. (נה) אבל פסולת החולין

באור ההלכה

דרך אמונה

ר"א בר"ש מפרש מילתו דת"ק הוא (ומש"כ במרכה"מ דכל מקום שאמרו במה הוא לפרש זה לא אמרו אלא על ר' יהודה ולא על שאר המקומות ע"י עירובין פ"א ב' וי"מ שפיר י"ל דר"א בר"ש אחי לפרש דודאי בכמה מקומות לשון במה מתפרש שפיר לפרש) ולא מילתו דאבא כהירו' ולכן פסק כמותו וגם שדעמו שלא לחלק בין תרומה לשאר איסורין ובשאר איסורין סתם בירו' פ"ב דערלה ה"א דתלוי בדיעה אף דרבו לא הביאו בזה דהרי"ה מ"אכ"א וע"י בחזו"א ערלה סי' ד' סק"ג ונראה דסוגיא דשנת הכריתו ג"כ להראב"ד לפרש דר"א בר"ש לא בא לפרש כלל רק דעת שלישיית היא אך יתכן דס"ל לרבו דאף דדעת שלישיית היא כיון דבירו' ערלה סתם בן ש"מ דק"ל בן ואין מחלק בין תרומה לשאר איסורין אך לבא' הירו' לשיטתו דגם ר"ש ס"ל בן אבל לגמ' דין דר"ש לא ס"ל בן אפשר דלא קי"ל בר"א בר"ש לא בתרומה ולא בשאר איסורין וע"י בבאור הגר"א ביו"ד סי' ז"ט סק"ט דמשמע מיני' דלראב"ד ר"א בר"ש מפרש מילתו דאבא כמו להר"ש וז"ל, והנה בחוספתא שלנו הגי' אר"ש ולא ר"א בר"ש וכ"ג גי' הרא"ש בפירושו אלא שהמדיפיקס הכניסו ר"א בר"ש כג' הרא"ש והראב"ד ולפי גי' זו צריך ליישב סוגיא דשנת דמשמע דלר"ש אין תלוי בדיעה וכנ"ל וז"ל דאע"ג דתלוי בדיעה מ"מ אי לאו תרומה בעינא מחתא ס"ד לא מועיל ידיעה דמה נצק דממורס דמי מ"מ השתא הרי אסור את כל הכרי ואפשר דהכונה תרומה בעינא מחתא היינו נמי משום דכל העומד להרים כמורס דמי וה"ט נמי במשנה דמעלין את המדומע בשנת דכיון דרובה להעלות א"כ בודאי נודע לו ההערוכות ואמרי' כמאן דמורס דמי וקדחי הגמ' דאפי' נימא לאו כמורס דמי ולא אמרי' בעינא מחתא ואסור להעלות בשנת דהו"ל מחקן מ"מ לענין ביטול ס"ל לר"ש דכיון ידיעה דה וכו' הוסיפה ע"י שירים הו"ל היחר וספיר מ"ל מבטל להקאה השני שנפלה אח"כ: * אין פסולת כו'. במשנה ספ"ה דתרומות סאה תרומה שנפלה למאה וטחנן ופחתו כשם שפחתו החולין כך פחתה התרומה ומותר ואמרי' עלה בירו' ולא סוף דבר שפחתה התרומה אלא אפי' פחתו חולין ותרומה בעינא עוחן וחתים יפות היינו שיש בהן מעט מורסן) וע"י קאמר בירו' דאפי' וכבר יש מאה נגד התרומה ומשמע דע"כ כ"ז שלא פירש המורסן מהתרומה צריך לבטל גם את המורסן של החולין מצטרף לבטל את התרומה חולין כך פחתה התרומה דאז כג' לבטל רק את התרומה בלי המורסן אבל אם לא פחתה התרומה צריך לבטל גם כנגד המורסן ואע"ג דמתני' מיירי שיה' בו ק' נגד התרומה מ"מ נקטה לשון זה דנ"מ במקום שיש פחות קצת, ומזה קשה על מש"כ החי"ט דלכן מותר גם לבטל לטחון ולבטל משום שאין זה אלא שנחבלה ע"י שטחון שהיחר ה' יותר ממה שאנו סבורין וקשה דהא כ"ז שהפסולת מחובר להתרומה צריך באמת ק"ל לבטלו ורק אחר שנפרד פקע ממנו שם תרומה וא"כ מה שיר' שנחבלה שיה' טעות והרי שנינו בחלה פ"ב מ"ו דסובין ומורסן כ"ז שלא פירש מצטרף לה' רבעים לחייב בחלה ודירו' קאמר טעם אחר שכן דרך הכהנים להיות טוחנין מדומע בחוך נתיבין וחי"ט כנראה דנקט דגם בחבלה אינו תרומה אלא שאין ידיעה כמה מורסן יש בו עד שיטחון וז"ל, אמנם ה"ר"ש אין מפרש בן שהרי פלגל אס קי"ל כהירו' דפסולת מצטרפת ומשמע שאין זה שייך כלל למשנתנו ונראה דמפרש דלא מיירי כאן כלל לענין מורסן אלא שיש חטים שע"י הטחינה מתמעטות וחתים יפות היינו מלאות וטובות והן מתרבות ע"י הטחינה וחתים רעות היינו שדופות וריקניות או מתולעות כמש"כ מלא"ש בשם הר"ר יהוסף ואלו מתמעטין ע"י הטחינה ולפי"ז א"א לומר כלל כטעם החי"ט משום דליגלאי מילתא דמעיקרא רבחה החולין דהרי עד שלא טחנן באמת לא רבחה החולין דכמות שהן עתה משערין ופה ספוגניות משתערות כמות שהיא ורק אחר שטחנה רבחה וז"ל כטעם הירו' משום שכן דרך הכהנים לטחון בחוך נתיבין ואין כאן כונה לבטל ע"כ צריך לטחון מ"ש בירו' שאע"פ שלא פחתה התרומה מותר ז"ל כמ"ש הראשונה דקולא הוא שהקילו בתרומה שאם נתרבה ההערוכות מחמת עצמה אינה אסורה שוב וכמש"כ רעק"א ומה מיושב כל מה שנחקקה במשנה ראשונה ובתוס' אנשי שם על הר"ש שהרי קי"ל חזר וניעור ורבו מחלק בין נודע ללא נודע ופלגל על חוס' אנשי שם שלא ראה ד' רעק"א כאן ולפי"ז יש כאן הלכה מחודשת אבל לפ"ד רבנו אין כאן שום הלכה מחודשת וכנ"ל ולכן לא הביאה רבנו ופשוט אך יל"ע איך רבנו מפרש קיפא דמתני' סאה תרומה שנפלה לפחות ממאה וטחנן והופירו כשם שהופירו החולין כך הופירה התרומה ואסור אם ידיעה שהחתים של חולין יפות

ציון ההלכה

(קב) ראב"ד והר"ש ושאר הראשונים ע"י חזו"א ערלה סי' ד' סק"ג אבל במאירי שנת קמ"ב א' כתב כדעת רבנו: (קג) חזו"א שם סק"ג וכו' בשו"א פ"ה דתרומות וכו' הרש"ס דראו' להחמיר בדעת הראב"ד: (קד) שם סק"י: (קה) שם סק"ג: (קו) שם סי' ח' סק"ו: (קי) וע"י ביו"ד סי' ז"ט ס"ו ובאחרונים שם איך קי"ל לדינא: (קכ) ע"י משנה ראשונה פ"ה דתרומות מ"ח: (קכא) דעת רבנו כמש"כ המפרשים: (קי) ע"י בפמ"ג וחו"ד יו"ד ר"ס ז"ט שחננו טעמים למה אין מצטרף לבטל אבל טעמים שייך רק בביטול ולא כאן ביבש שנחמיר וכו' וז"ל הטעם שכתבנו: (קיא) ראב"ד ור"ש ועוד פוסקים ע"י יו"ד ר"ס ז"ט וכו' הרש"ס: (קיב) רמ"א יו"ד ר"ס ז"ט: (קיג) ירו' תרומות ספ"ה וחוספתא שם פ"ו ה"ט: (קיד) שהרי אם יהצב שכלים יאכלנה כך בודאי ליקה עלי' בכית משום תרומה וע"י בזה"ל:

מצטרפת עם החולין להעלות התרומה. כיצד סאה (נו) חטים יפות של תרומה שנפלה למאה סאה חטים רעות של חולין (נז) וטחן הכל. אף ע"פ שהמורסן של חולין מרובין ושל תרומה מועט והרי קמח של תרומה בפחות ממאה מקמח החולין ה"ז עולה ומשערין בקמח (נח) עם המורסן שהוא מאה ואחד. אבל אם נפלה סאה חטים רעות של תרומה לפחות ממאה סאה חטים יפות של חולין וטחן הכל והרי הקמח של תרומה אחד ממאה מקמח החולין ה"ז עולה במאה ואחד (נט) שהרי הותירו החולין ופחתה התרומה: **ח** לוג יין של תרומה (ס) צלול שנפל למאה לוגין (סא) עכורין (סב) אין מוציאין שמרים שבהם. אלא מעלין את הלוג. * וכן אם נפל לוג עכור

באור ההלכה

דרך אמונה

שהרי הפסולת היחד ודינים אלו נ"מ ג"כ במין נשאינו מינו כמבואר ביו"ד ר"ס ז"ט: (נז) חטים יפות. שיש בהן מורסן מועט: (נז) וטחן הכל. ביחד וירד קצת מורסן ע"י הטחינה מצטרף המורסן ג"כ לבטל (קטו) ונראה דדוקא אם לא סילקו עדיין מבין הקמח אבל אם סילקו לפני שנודע לו אין יכול להצטרף לבטל שהרי יש כאן פחות ממאה וכן"ל בהלכה הקודמת: (נח) עם המורסן. (קטו) וכן אם נמצא שם מעורב זויין וטינופת מצטרפין הכל לבטל את התרומה: (נט) שהרי הותירו החולין. שגם המורסן מצטרף לבטל (קיו) כיון שמונה שם (קית) ודוקא בדוע שהחטים של חולין יפות אבל נסתמא אמרי' דשתייהן שוין ואסור. (קיו) י"א דסאה תרומה של חטים יפות ומלאות שנפלו לתוך ק' של חולין שדופות קדים ומחולעות וכבר נחצטלו אף אם אח"כ טחן והותירו התרומה כמדת הקמח ולא החולין ונעשו התרומה פחות מק"א אפי"ה נשארי' בהתירן (קכ) ואע"ג דבהלכה הקודמת אמרי' דאם נתרבו עד שלא ידע [ולכמה ראשונים עד שלא הרים] נאסרו הכל שהתרומה עצמה הותירה הקילו בזה כיון דמדאורייתא ברובא בטלה (קכא) ויש חולקין בזה (קכב) אבל אם נפלה סאה תרומה מחולעת ומנוקרת לפחות מק' חולין וטחן והותירו החולין לכו"ע מותר (קכג) ויש מחירין אף לכתחלה לטחון ולבטל את התרומה (קכד) וכ"ש אם שניהן שוין ונפלה לתוך ק' דמותר לטחון לכתחלה ולא חיישי' שמה תתרבה התרומה דחלין דשניהן יתרבו או שניהן יתמעטו בזה ואח"כ ירים סאה א' ויתן לכהן: (ס) צלול. בלי שמרים: (סא) עכורין. עם שמרים אין מוציאין שמרים שבהם אלא אדרבה גם השמרים מצטרפין לבטל את הלוג ואע"ג שאפשר לבררן כיון שגם זהם מעורב קצת יין מצטרפין הכל לבטל את התרומה: (סב) אין מוציאין שמרים שבו. אלא צריך ק"א גם כנגד השמרים ואע"ג דשמרים עצמן

משל תרומה מותר ואין יתכן שהותירו אחר הטחינה שהרי אחרי הטחינה יורד המורסן וא"כ פוחת ולא מותר ואם מפרש בסיפא כפי' הר"ש למה לא פי' גם ברישא כהר"ש וגם למה לא הביא כלל דין הסיפא כאן בהלכותיו ועוד שהרי ביאר כאן שהיה דחטים יפות היינו שיש בהן מעט מורסן ואפשר דמפרש דהותירו היינו לפי חשבונו כגון שהדברים ידועים דמסאה חטים שהוא ו' קבים אחר שטוחנין וזרקין את הפסולת נשאר רק ה' קבים קמה וכעת טחן ומלא שנשאר ה' קבין ומחלה בכל סאה מהם וימירי שזרק את המורסן שאין יכול שוב להצטרף לבטל לא אמרי' דהחולין רבו והתרומה לא רבחה ויש כאן ק' אלא אמרי' דשניהן רבו אבל אם ידוע שהחטים של חולין היו יפות וה' בהן מעט מורסן והחטים של תרומה היו רעות וירד מהן הרבה מורסן שלפי ההשערה יש ק' חולין לבטל תלין נהרי ומצטלין וזהו הדין שר' רבנו כאן אבל אם נפלה כו' והרישא דכשם שרבחה החולין כן רבחה התרומה לא הוצרך להביא דמהיכי חיתי נימא כן זה כלול במש"כ אבל אם נפלה סאה חטים רעות כו' לפחות ממאה סאה חטים יפות כו' מכלל שאם שניהן שוין אין חולין להקל אבל יל"ע למה אמרי' כך רבחה התרומה ואסור והרי הפסולת של התרומה אחר שנפרדה שוב אינה אוסרת וא"כ לעולם החולין רבו וי"ל דמיירי דלא רבו כ"כ וגם אם יורדו את הפסולת של התרומה לא יהי' עדיין ק' נגד התרומה ודוקא בחטין של חולין יפות ושל תרומה רעות או יש ק' נגד התרומה וחולי מזה הוכיח רבנו לפסוק דפסולת של תרומה אינה מצטרפת עם החולין כמ"ד הכי בירו' כמ"ש הראב"ד דאי פסולת של תרומה מצטרפת לבטל א"כ אפי' שתייהן רעות ירבה הפסולת של שניהן על התרומה ויבטל אותה וע"כ דתס' מחני' לא ס"ל כן והראב"ד י"ל דמפרש כפי' הר"ש דמחני' לא מיירי כלל בפסולת וימש"כ הכ"מ דבחולין מצויר דלמ"ד בס' פסולת האיסור מצטרף לאיסור לא הצנתי דהא רבנו פסק דפסולת התרומה אין מצטרף עם התרומה: * וכן אם נפל כו'. עי' ברד"ו שהקשה למה בהלכה הקודמת אין פסולת התרומה מצטרפת עמה לאסור החולין וכאן מצרפים השמרים לאסור החולין ולפמש"כ בהלכה הקודמת דדוקא משפירש הפסולת מהתרומה או אין מצטרף אבל כ"ו שלא טחן והכל מחובר יחד מצטרף הפסולת גם להתרומה שכן עני אוכל פחו בעיסה בלוסה כמ"ש בשם ע"ו ב' וכדאשכחן בחלה פ"ב מ"ו א"כ גם כאן כ"ו שמעורב היין

אין תרומה ובהלכה הקודמת נתבאר שאין פסולת תרומה מצטרפת עם תרומה כ"ו שלא נפרד וע"ל פ"א הי"ג (קכו) וי"א דמוציאין שמרים שבו וא"כ

ציון ההלכה

(קטו) אבל א"א לומר שטחנו ביחד עם המורסן שא"כ בודאי מצטרף כמו לענין חלה עי' שבת ע"ו ב' שכן עני אוכל פחו בעיסה בלוסה: (קטו) ירו' ספ"ה דתרומות: (קיו) כנ"ל ואם סילקוהו אחר שנודע לפ"ד רבנו ואחר שהרימו לפ"ד שאר הראשונים כבר בטל עד שתרבה התרומה כנ"ל ה"ה ו': (קית) משנה ספ"ה דתרומות יע"י בבה"ל: (קיו) ר"ש ע"פ הירו' וכפי' הר"ר יהוסף במלא"ש והגר"א בירו' פי' ברבנו: (קכ) תוס' רעק"א בשם חשו' הרשב"א ומש"כ רדב"ו כאן ז"ע: (קכא) ע"ש בתוס' רעק"א בשם חוה"ב וי"ד הרמב"ן בחולין ז"ו ב' ע"ש ובחי' הרשב"א שם וגם לפי' רבנו במשנה אין מקור לזה: (קכב) משנה ספ"ה דתרומות: (קכג) רא"ש ורע"ב יכ"ד רבנו אליהו בפסקיו לזרעים וכו"ו דירו' שכן דרך הכהנים לטחון צחור בתיהם ר"ל דנלא"ה מוכרח לטחון את החטים כדי לאכול ואין זה הטחינה לבטל ומשמע ברע"ב דאפי' מכין לבטל מותר ועי' במשנה ראשונה שהעיר על דבריו ועי' בחי"ט שר' טעם אחר יע"י בתוס' רעק"א ועי' בבה"ל לק' פי"ד ה"ג שכתבו טעם שרבנו השמיטי דס"ל דגמי' דידן לא ס"ל כן ע"ש וכ"כ במה"פ דרבנו לא ס"ל כן: (קכד) ובהלכתא גבירתא כ' דלכתחלה ירים חלה כשיעור התרומה ואח"כ יטחן וי"י מג"ל: (קכה) רדב"ו ובע"ש כ' משום שהשמרים שומר את היין נחשב כחלק ממנו: (קכו) כגירסתנו בירו' ספ"ה דתרומות וכן הסכים הרש"ם והגר"א וגם באו"ש מצד שט"ס בדברי רבנו ע"ש יכ"ד קצת ביר' קורקוס דגריס בדברי רבנו מוציאין שמרים שבו ולהסוברים בהלכה הקודמת דגם פסולת תרומה מצטרפת עם החולין לבטל את התרומה גם כאן יצטרף השמרים של התרומה לבטל את התרומה וכתב"י יש כאן השגת הראב"ד שמגי' ברמב"ם שז"ל נפל לוג עכור לפחות ממאה לוגין מוציאין שמרים שבו ר"ל שבלוג ועי"ו יש מאה נגד הצלול וכן העתיק את הירו' באו"ש ע"ו ס' קפ"ג:

למאה לוגין צלולין אין מוציאין שמרים שבו: ט לוג (סג) מים שנפל לתשעים ותשעה לוגין יין (סד) ואח"כ נפל לתוך הכל לוג יין של תרומה נדמע הכל. (סה) * שאין המים מצלה את

באור ההלכה

עם השמרים דאע"ג דאין דרך צנ"א לשחות יין עם השמרים כמ"ש בירו' שביעית פ"ח ה"ב אין מחייבין אותו לשחות יין עם השמרים וכן בחוספתא דתרומות פ"ט ה"י ויררו' רפ"ב דמע"ש מ"מ יש אנשים ששופים יין בשמריהן כמס"כ רש"י בשבת קל"ט ב' ד"ה בין הגמות שטורפין היין עם השמרים ושוחין אותו כן וא"כ אפי' שקע השמרים למטה כיון שיש שטורפין אותו ושוחין כך הו' שם תרומה ע"ז אבל אם פירש השמרים והוציאו מן היין בודאי אין מטטרף לבטל דגם פסולת של חולין שמטטרף לבטל הוא דיקא בעדו מונח שם עם התרומה אבל אחר שפירש פשיטא דאינו מטטרף (וא"כ כבר בטל קידם כגון שנודע לו לדעת רצו או שהרים לד' הראב"ד ואח"כ פירשה לא איכפת לנו שמתמעט עד שהרבה התרומה על החולין כג"ל ה"ו) ואולי זו גם כונת הרדב"ז שכן דשמרים של תרומה חוץ אגב היין אפשר דהטעם של היין שנשאר קצת בחוץ השמרים מטטרף להתרומה ע"ל פ"א ה"ג אך י"ל דסתמא אין עומד להוציא ממנו יין וכ"ז שלא הוציאו היין אינו אסור ועי' רמב"ן ב"ב ל"ז א' והבאתו לעיל בזה"ל פ"א ה"ג, אמנם דעת הראב"ד דהא דשמו אינשי בין הגמות יין בשמריה אינו משום דהשמרים חוץ קצת לאכליה דלעולם מהשמרים אין נהנין כלל אלא דלא קפדי גם אם יש קצת לרורות בין ולענין דורר בשבת כפי דכיון דשמו הכי בלי לברור לאו מידי קעביד אבל השמרים אינן אלא לרורות בעלמא ואין עליהו שם תרומה כלל ולהכי שפיר מטטרפין לבטל את החולין אבל בשבילים שפיר מודה

הראב"ד דכ"ז שלא נטחנו מטטרף עם המורסן כיון שיכול לאכלו קלי וכרמל כמות שהוא ורק אחר שפירש המורסן ממנו פקע שם תרומה מיני' דהו' לא חיי למאכל אדם ואפשר דגם בעודו מעורב עם העיסה אכתי שם תרומה עלי' הו"ל ועי' אובל פתו בעיסה בלושה כמ"ש בשבת ע"ז ב' ורק אם פירש מיני' ומונח בתחתית הכלי דלא אין דרך לערבצו או פקע מיני' שם איסור ומ"מ מטטרף לבטל את התרומה כיון שעדיין נמצא ביחד ולא פירש לכלי אחר מידי דהו' אחתותות מעלות את העלויות כ"ז שהן בכלי אחד ואף דשם לא קי"ל כן הכל שהן מאותן החטים עדיף טפי ול"ע: * שאין המים מעלה את היין. הראב"ד והריטב"א בע"ז ע"ג ב' הביאו דעת הראב"ד דס"ל דתרומה גם בשאינו מינו שיעורו נק"א והביאו רא"י מסוגיא דחולין ל"ט א' להקל ולהחמיר מין בשאינו מינו כו' וסתמו מאד הרי הראב"ד עצמו כתב כן דבשאינו מינו שיעורו נק"א ועוד הביא רא"י מסוגיא דחולין ל"ט א' דרבה הרי שם מפורש דבשאינו מינו שיעורו נק"א אמנם המעיין בזה הראב"ד שם יראה דדעת הראב"ד בדעת רש"י בחולין ל"ט ב' דנמין נמינו שיעורו נק"א מלבד האיסור ונמין בשא"מ שיעורו נק"א עם האיסור אמנם כ"ז נסתמא אך אם ידוע שנותן טעם אף צאלף אסור בשא"מ ולכן הביא רא"י מסוגיא דחולין שם והוא כפירש"י שם (ועי' מהרש"ל בחולין שם דרש"י מודה כיצב ביצב דשיעורו גם נמינו נק"א עם האיסור ובה מיושב קו' החוס' בשבת קמ"ב א' ד"ה שנפלה וכן כמה סוגיות ומשניות דמבואר דתרומה נק"א עם האיסור ירק בבישול שנבלע טעמו דעת רש"י דהחמירו נמין נמינו לאסור עד ק"א מלבד האיסור) אמנם הראב"ד א"ה הקשה עליו דכ"ז סוגיא דחולין אחי' אמר כמ"ד במאה אבל למאי דקי"ל כמ"ד בששים א"ש המשנה דערלה שם כפשוטה ובשא"מ שיעורו נק"א עם האיסור נמין נמינו שיעורו נק"א עם האיסור אמנם רש"י שם ל"ט א' (ומבואר שם בפד"ה אין) דעתו דכ"ז בשקדים וסילק את האיסור אבל אם האיסור נמצא לבד"ע גם בשא"מ כריך ק"א ולפ"ז י"ל דלמסקנא א"ל לאוקמי מחני' דערלה בשקדים וסילקו ואחי' לכ"ע ומין נמינו שיעורו נק"א בלי האיסור ובשא"מ שיעורו נק"א עם האיסור א"כ ידוע שנמן טעם ומש"כ הראב"ד כן דמים שיעורו נק"א היינו אם ידע' שנמן טעם ואם לא ידע' ג"כ שיעורו משונה מבמינו שריך ק"א בלי האיסור וכאן כפי נק"א עם האיסור כי כאן מיירי ג"כ שנחערב דרך נחיות טעם כמו בבישול ואז כריך נמינו ק"א מלבד האיסור כנ"ל, והנה בדעת רבנו יש מה מבזה רבה דהנה רבנו כתב לעיל ה"ב דבשאינו מינו תלוי נחיות טעם וכן מבואר כן שאין המים והיין מטטרפין לפי שאין שיעורן שוה וכן לקמן פט"ו ה"ז וכן שם ה"ז ח' אמנם רבנו בפט"ו ממאכ"א הכ"ב כ"ג כתב מין ומינו ידבר אחר שנחערב כו' וראין את חלב האליה ואת הגריסין כאליו הוא גוף א' ומשערין חלב הכליות כגריסין וכאליה אם ה' א' מששים מותר כו' וה"ה לתרומות שנחערבו לשערן במאה ומוכת לכא' דמטרפין מינו ושא"מ לשער במאה וזה שלא דבדרי רבנו כאן עוד כ' שם בזה"ל כשמשערין כל האיסורין בין בששים בין במאה בין במאחיס משערין במרק ובתבלין ובכל מה שיש בקדרה ומבואר דהתבלין מצטל במאה אע"ג דהו' מין בשא"מ (וזה י"ל דתבלין כיון דקדרה מתבשלת כך וזה דרכה מקרי מין נמינו וכמס"כ הר"ן בנדרים כ"ב א' גבי מים ומלח ול"ע) עוד כ' רבנו שם הלכה ל' גבי טעימת התבשיל ואם אין שם גוי לטעום משערין אותו בשיעורו בששים או במאה או במאחיס ומבואר דגם בלינו מינו שיעורו בתרומה נק"א וצפיה"מ ע"ז פ"ה כ' רבנו וכשנחערב משאר איסורין מין בשא"מ ואפשר לנו לטעום אותו כגון עירוב תרומה בחולין נכסה אותו אם נתן טעם כו' ואם לא ה' גוי מצי או ה' דבר מתערב מין נמינו שא"א להכיר טעמו כגון עירוב יין תרומה או ערלה או כלאים בין חולין הנה הוא יסוער בשיעורים הנזכרים תרומה ומעשר (ר"ל תרומה מעשר) וחלה וביכורים במאה וערלה וכה"כ במאחיס ושאר איסורין כו' בששים ומבואר לכא' דגם בא"מ דינו בתרומה במאה ובערלה במאחיס ובא"ש פט"ו ממאכ"א ה"ל כתב דדעת רבנו דגם בשא"מ אם א"א לברר הטעם שיעורו נק"א כמו נמינו ולכן כתב בפט"ו ה"ב"ג דמטרפין מינו ואינו מינו למאה ומש"כ כאן דאין מטטרפין וכן בפט"ו ה"ז הוא דוקא בנחערב

אוצר החכמה

הש"ס

ציון ההלכה

(קכו) גירסתנו בתוספתא פ"י דתרומות ה"ז יע' הני' בתוספתא שדפס מכת"י: (קכח) כל המפרשים הסכימו שכונת רבנו ג"כ בהראב"ד וכמס"כ בזה"ל לקמן פט"ו ה"ז וכן הסכים בחז"ל ערלה ס' ח' סק"ב מלבד הא"ש פט"ו ממאכ"א ה"ל שיש לו שיטה אחרת בדברי רבנו: (קכט) ומורסן ושמרים דלעיל ה"ז ח' מקרי מין אחד עם התרומה לענין זה ולכן מטטרפין למאה (ישועות מלכו): (קל) ראב"ד: (קלא) יו"ד ס' קכ"ג ס"ח ברמ"א: (קלב) במנחות כ"ב ב' סד"ה מכאן: (קלג) כאן ומש"כ רבנו בפט"ו ממאכ"א הכ"ג וה"ה לתרומות כו' אין כונת רבנו דמטטרפין אלא כונתו ששכ לדון מאה של מינו או ס' של אינו מינו ומש"כ שם בהלכה ל' או במאה או במאחיס תיבות אלו מיומרות וכן ט"ס דבאינו מינו אין משערין אלא בנ"ט כ"כ בחז"ל ערלה ס' ח' סק"ב והנה כל הראשונים בע"ז ע"ג ב' יצירו באופן שאין ק' גם עם המים וגם עם היין אבל אין מוכרח שחולקין על רבנו והראב"ד כאן רק אורחא דמילתא יצירו וקילרו בזה: (קלד) חז"ל ערלה שם: (קלה) עי' א"ש פט"ו ממאכ"א ה"ל:

דרך אמונה - ב (תרומות) קנייבסקי, שמריהו יוסף חיים בן יעקב ישראל עמוד מס: 344 הודפס ע"י אוצר הת

(עא) * שאין מבטלין (עב) איסורי תורה (עג) לכתחלה: **יא** תרומת חו"ל (עד) מותר לבטלה

דרך אמונה

באיסור מיתה לזרים התמירו חכמים ואסרו אכו"ע כ"כ הרדב"ו
(קמ) וי"א דלאתרים מותר ועי' בבב"ל: (עא) שאין מבטלין.
(קמא) דעת הראב"ד דאיסור לבטל איסורים הוא מה"ת אבל
כ"פ ס"ל דהוא רק איסור דרבנן: (עב) איסורי תורה.
(קמב) כונתו למעט תרומת חו"ל כדבסמוך הי"א שאין לו עיקר
כלל מה"ת אבל תרומה בזה"ו שיש לו עיקר מה"ת ודאי אסור
לבטל ואם בטל במזיד אסור חדע דהא גם כאן אינו אלא איסור
דרבנן דמה"ת כבר נחבטל בצפילה הראשונה: (עג) לכתחלה.
עי' צו"ד סי' נ"ט ס"ה כל פרטי הדינים בזה (קמג) אך כשיש
חולה שיש בו סכנה ויש טבל להאכילו ואריך לכולו יכול לתרום
ולבטל אח"כ ברוב שלא יהא ניכר ונותן דמיו לכהן כיון שאינו
נוטל ע"מ לגזול: (עד) מותר לבטלה ברוב. אע"ג דאין מבטלין
איסור לכתחלה (קמד) בתרומת חו"ל הקילו וגם הקילו בה
שא"י מאה ואחד אלא בטילה ברוב (קמה) וי"א שאם נתערבה
מעממה אפי' שיה בשוה מותר (קמו) וכ"ו דוקא מין במינו

[illegible][illegible]

ציון ההלכה

(קמ) רצנו אליהו בפסקיו לזרעים יכ' שכ"ד רצנו ג"כ: (קמא) ש"ך יו"ד סי' ל"ט סק"ו וע"ש צפ"ח ודעת האזני מילואים צפשו' סי' י"ח דכתרימה לכ"ע אסור לנטול מה"ח משום משמרת דהוי כמפקד אבל כבר השיג עליו המג"י שם: (קמב) חזו"א דמאי סי' ט"ו סק"ו [וכ"כ במג"ח מזהו רע"ט אות ד'] ידעתו נראה דמודה רצנו לדעת החס' דכשיש לו עיקר מה"ח אסור לנטול ועי' כ"מ פט"ו ממאכ"א הכ"ו [וכ"ד כו"פ פכ"ב דלפ"ד רצנו כל איסור דרבנן מותר לנטול] אמנם מש"כ מרן שם בסק"י"א דמעשר ירק מקרי ג"כ יש לו עיקר מה"ח יל"ע אם זה גם לדעת רצנו דהא רצנו כ' שם בפט"ו ממאכ"א הכ"ו דנשר עוף בחלב מותר לנטול אלמא דזה אין לו עיקר ומ"ש בשר עוף ממעשר ירק [וכ"כ בעה"ש דמעשר ירק מותר לנטול לדעת רצנו] ולפ"ד החו' בעירובין ל"ו ב' ד"ה מאן דמעשר ירק מקרי יש לו עיקר י"ל דגם בשר עוף יש לו עיקר וע"ל פט"ו הכ"א דדין תרומה"ע של דמאי כודאי לכל הדברים ומוכח דאסור לנטול אע"ג דהוא דרבנן ועי' צאו"ו סי' רי"ג שכ' השיב רי"צ"א דק"ל תרומה בזה"ו דרבנן וחלה לכ"ע מדרבנן ובעולה ברוב כמו תרומת חו"ל אפי' לאכל לזר ובס"י רכ"ו כ' מיהו אפשר דדוקא הכהן יכול לנטול ברוב אבל ישראל אסור לנטול ברוב כיון שהיא מתנ"כ ואפי' ע"מ לשלם להכין אבל בס"י מש"ס העסיק חשו' רצנו שמחה דתרומת א"י גם בזה"ו אין לנטול ברוב ולא הקילו זה רק להגעיל כ"ח וכן בחלה ועי' ברש"י"א יבמות פ"ב ב' במה שהקשה על הרמב"ן דמשמע מיני' דתרומה בזה"ו דמאי לתרומת חו"ל אבל דעת הרמב"ן שם נראה דתרומה בזה"ו מקרי יש לו עיקר מה"ח ולא הקילו זה [אבל ברמב"ן סוף יבמות בהשמטה לדף פ"ב לא נראה כן אבל הריטב"א כ' שם בהדיא דתרומה בזה"ו מקרי שיש לו עיקר מה"ח ע"ש וכ"כ המאירי שם דף פ"א] וכ"ש תרומת פירות וירקות דאיכא למגור משום תרומת הארץ וכו' רי"ט אלנ"ג בצבורות שם דלפי סברה הרמב"ן אם הוצא תרומת חו"ל לארץ מו אין נטלה ברוב דאיכא למגור משום תרומת הארץ ודין זה לא משכחת לה אלא בהוצא באיסור שהרי אסור להדיא תרומה מחו"ל כמש"כ רצנו צפ"ב הי"ו י"ל דבמילתא דלא שכיחא כ"י האי לא גזרו רבנן ועי' חולין ק"ד ב' ויל"ע ועי' בכו"פ פכ"ב ועי' צש"ך יו"ד סי' שכ"ג סק"א: (קמג) חזו"א דמאי סי' ט"ו סק"י יס"י ט"ו סק"י: (קמד) ועי' רש"י יבמות פ"ב ב' בהא תירוצא שר"ה לומר דאסור לנטול לכתחלה ורק אם נחשב מותר להוסיף עליהן והוא מדברי הרמב"ן בהשמטה בסוף יבמות יבן במאירי שם הדין ב' הדעות אבל הפוסקים בה' חלה נקטו דמותר לנטול לכתחלה וכן משמע לכא"י מהא דר"ה בר"י דר"י בצבורות כ"ז א' וד' הרשב"א ל"ע יעמש"כ צפ"ח מביכורים הי"ג ובסמוך אות ק"ן דאות קנ"ג: (קמה) ב"י יו"ד סי' שכ"ג יכ"מ פ"ה מביכורים הי"ג וע"ש צש"ך סק": (קמו) מאירי שסחים מ"ו:

(עז) ברוב (עז) ואוכלה בימי טומאתו (עז) ולא עוד אלא אם היה לו (עז) יין של תרומת ח"ל נוטל ממנו לוג אחד ונותן עליו שני לוגין חולין (עט) ונמצא הכל שלשה (פ) * ואח"כ נוטל מיין של תרומה לוג ונותן לתוך השלשה (פא) ומגביה מארבעתן לוג ושותה. וחוזר ומשליך לתוכן

דרך אמונה

אכל בשאינו מינו אין בטל אלא בששים: (עז) ברוב. (קמז) ויש מי שאומר דדוקא חד בתרי ולא צפחות: (עז) ואוכלה. הכהן בימי טומאתו (קמח) וי"א דה"ה דמותרת לזרים (קמט) וי"א דדוקא לכהן בימי טומאתו החירו אכל לזר אסור עד שיהא שם ק"א (קנ) וגם אסור לבטל לכתחלה (קנא) ואם נתערבה צפחות מק"א טוב לישאל עליה אם לא אכל עדיין ממנה וכן פסק הרמ"א ביו"ד סי' שכ"ג ס"א (קנב) ובדיעבד אפי' עירב במזיד אין לאסור (קנג) וי"א דגם לכהן בימי טומאתו אסור לבטלה אלא שאם נתערבה בחולין מותר להוסיף עליה לבטלה (קנד) ובשו"ע פסק להקל בזה: (עז) ולא עוד. שגם לפעמים אף אם רוב תרומה מותרת שהתרומה מתבטלת ברוב: (עז) יין של תרומה. נראה דה"ה שאר דברים ולרצותא נקט יין דאע"ג דנמשקין יש בילה מ"מ מקילין בזה לתלות שמעלה חולין בדמפרש: (עט) ונמצא הכל שלשה. ויש כאן רוב חולין שהתרומה מתבטלת ברוב: (פ) ואח"כ נוטל מיין של תרומה לוג. דכיון שכבר נתבטלה התרומה מתבטלת עכשיו את התרומה ואין חזר וניעור דהקילו בתרומת חו"ל שאין חזר וניעור ודוקא שהי' רוב חולין אכל אם הי' בתחלה מחצה על מחצה לא החירו (קנה) דדוקא ביבש החירו גם במחצה על מחצה בתרומת חו"ל כמש"כ רבנו צ"ח מביכורים הי"ב ולא בלח: (פא) ימגביה מארבעתן לוג ושותה. ותליין ששותה את החולין ואע"ג דבלח

באור ההלכה

ולא משכח"ל אלא שלא ידע את הדין וסבר שמוחר לבטל איסורים ואז באמת יתכן שלר"י יהודא יקנוס בשוגג כזה אטו מזיד והא דפר"ך עניטין נ"ד ב' דחזין דר"י קנים שוגג אטו מזיד בנפלו ונחפלו מע"ש פריך דאפי' בשוגג כי האי חזין דקנים ומשני דהתם טעמא אחרינא איכא, ועוד נלענ"ד בעוה"י דל"ל דנתרומה ע"מיה ל"ש כלל לקנוס ואפי' במזיד אם ה"ל תרומה לתוך ק' מעלה ומותר דכיון דנתרומה יש דין הרמה א"כ אינו מרויח כלום ממה שביטל ול"ש למיקנסי' אפי' במזיד וכ"ש בשוגג ולכן המשנה לא נקטה הדין דמזיד אסור רק באופן שכבר נתערב פ"א ונאסרו ועמה ע"י הביטול מריח שיתרו השאר וע"ז אמרו דבמזיד אסור אכל בתערובות הראשון גם במזיד מותר דל"ש למיקנסי' כלל, והנה בחשו' אבני מילואים סי' י"ח מחדש דאפי' להסבירים דיטול איסור הוא מדרבנן בתרומה מודה דהוא איסור דאורייתא משום משמרת דנמצא מאבד תרומה ולפ"ז אפי' אינו מתכוין לבטל יש בזה איסור דאורייתא וקשה א"כ אמאי חתן בסוף תרומות מט"ף ג' טיפין ונותן לתוכה חולין וכן אין מחייבין אותו לטפה וללקט וכמש"כ רבנו צ"ח הי"ד ט"ו ואף החירו לבטל איסור לכתחלה שהוא מה"ת (ולפ"מ כ"כ רבנו צ"ח ט"ז) יש לישב קצת אכל להראב"ד שם קשה) וע"ק דאמר' בירו' דמאי פ"ז ה"ז וחלה פ"ג ה"א טבל שנחערב בחולין ר"ח בן ערך אומר יקרא שם לתרומה שבו ויעלה בא' ומאה ואם הוא איסור דאורייתא אין היתר לעצור איסור דאורייתא וע"כ שאין בזה משום מפסיד תרומה דהא קי"ל טומאה כמאן דאיתא דמאי ומטמא במשא ואם נתרבה חזר וניעור וא"כ התרומה נמצאת בעין אלא שבעוד שאינה ניכרת מותרת באכילה דתליין ברובא ומקרי שאוכל את הרוב אכל אין זה מאבד את התרומה: * ואח"כ נוטל מיין של תרומה כו'. וכי הראב"ד טועה בזה כי' וענין זה אסור הוא שהרי מחצה למחצה הוא, והקשה הרי"ט אלגזי בצבורות פ"ד סי' מ"ו דהא דעת הראב"ד מובא בר"ן ע"ז ע"ג ובשאר ראשונים דבכל האיסורים שיש להם שיעור אם נתערב באופן שאין נו"ט אמרי' הא כאן כבר נתבטל הלוג הראשון ושפיר מבטל אח"כ וכדמנן הערלה מעלה את הערלה וימש"כ הראב"ד לעיל ה"י דאפי' בנדע חזר וניעור כבר יחזר הר"ן שם בשם הראב"ד דדוקא בתרומה שפריך להרים וכ"ז שלא להרים עדיין לא בטלה ולכן חזר וניעור אכל כאן דמייירי לכהן בימי טומאתו שהכהן עצמו מבטלה ל"ש כלל להרים וכמש"כ הראב"ד שם דתרומה שנתערבה ביד כהן שפיר אמרי' קמא קמא בטל וצאמח יל"ע להראשונים דמתירין לערב אפי' להחיר לזר אם לר"ך להרים משום גזל השבט ובא"ז סי' שכ"ו נספיק בזה ויחבש שאפשר דדוקא הכהן יכול לבטלה ברוב אכל לישראל אסור לבטלה ברוב כיון שהיא מתנ"כ ואפי' ע"מ לשלם להכהן (ומיכס דס"ל דתרומת חו"ל לר"ך ליתנה לכהן בלא דמים וכמש"כ בחו"א דמאי סי' ח' סק"ו לגמ' דידן ודלא כהירו' ספ"ה דמאי דנוטל דמים מן השבט) ולפ"ז כל ההיתר לזר שכי' רש"י בצבורות כ"ז א' הוא דוקא אם הכהן מבטלה דאז אין דין הרמה כמש"כ הראב"ד הנ"ל ולא אם זר מבטלה ולפ"ד החו"א בערלה סי' ד' סק"ו דעת הר"ש דגם אם כהן מערב לר"ך להרים ז"ע וישא"ל ס"ל דבתרומת חו"ל לא חייבו כלל הרמה שהרי גם הא"ז נספיק בזה] וצאמח ק"ו זו אינה על השגת הראב"ד כאן אלא הוא קושיא מגמ' דבכורות על שיטת הראב"ד דאמר' קמא קמא בטל וא"כ מה הולך כל פעם ליטול לוג ולשתות יוכל לשפוך א' אחרי השני מאה פעמים תרומה ואמר' כל פעם קמא קמא בטל ואפשר דס"ל דאורחא דמילתא קחני וה"ה שיכול לשפוך א' אחרי השני והא דלא החירו לכתחלה ע"ז קמא קמא בטל י"ל דחששו דמחזי כמבטל ברוב תרומה כיון ששופך א' אחרי השני ורק בדיעבד אם נתבטל אמרי' קמא קמא בטל אכל לכתחלה לבטלה לא החירו אלא באופן שניכר שמבטלה ברוב ולא באופן שנראה שהרוב תרומה או אפי' מחצה למחצה ולכן אמרי' צמ' דמשיקרא יתן ב' חולין וא' תרומה וכניסמחא ולהרמב"ם גי' אחרת כמו שהוצא בתוס' חילוניות הביאו רי"ט אלגזי שם:

ציין ההלכה

(קמז) פי' ר"א מן ההר יצמות פ"ב ב': (קמח) דעת רש"י ורמב"ן בצבורות כ"ז א' וימלחמות פסחים מ"ח וי"ד הריטב"א ביצמות פ"ב א' והמאירי שם ובפסחים מ"ו וי"ד הרשב"א בצה"ה ד' ב' ועוד ראשונים והרדב"ז כ' שכן גם דעת רבנו ולכא"ל אינו מוכרח שהרי רבנו לא הזכיר אלא ואוכלה בימי טומאתו ואולי משום שיש חיוב נתינה וממון לא בטל לכן נקט רבנו דוקא בימי טומאתו וכ"כ בא"ז סי' רכ"ו וע"ל פי"א ה"ז ומש"כ שם: (קמט) תוס' בצבורות שם ועוד כמה ראשונים מוצא ביו"ד סי' שכ"ג ס"א: (קנ) א"ז סי' תש"ס בשם רבנו שמחה וכן הביא מהגהות יד איתן בשם הרוקח וכ"כ הר"ן בפ"ג דפסחים בשם הרמב"ן דלא החירו אלא אם כבר נתערב מותר להוסיף עליו לבטלו ומוצא צ"י יו"ד ר"ס שכ"ג אכל בשו"ע שם פסק כדעת רבנו וע"ש בש"ך וע"ל אות קמ"ד: (קנא) סמ"ק מזה רמ"ו ועי' ברמ"א יו"ד סי' שכ"ג ס"א ובאחרונים שם כל הפרטים בזה: (קנב) ש"ך יו"ד סי' שכ"ג סק"ו: (קנג) ד' רמב"ן במלחמות פ"ג דפסחים סוגיא דכילד מפרישין ומוצא בר"ן שם וכן בקו"א ליצמות לרמב"ן [ועי' במאירי שם שהביא ג"כ שיטה זו ודחאה] ומוצא בבא"ר הגר"א ביו"ד סי' ז"ט סק"ו ועי' צ"י שם מה שמביא מרשב"א בזה"ב בשם הרמב"ן וז"ע וע"ל אות קמ"ד ק"ו: (קנד) יו"ד סי' שכ"ג ס"א וע"ש בש"ך סק"ו: (קנה) ישועות מלכו ועי' בתוס' חילוניות שנדפס בשטמ"ק החדש בצבורות שם (ומוצא גם ברי"ט אלגזי שם) דדעתם דגם במחצה על מחצה מותר מדינא אלא דחיישי' שמא יטול לפני שיעיר ולכן מוכרח לעשות צה"ג שיפיל חדא לתוך תרתי ולפ"ז אם נתערב כבר מחצה על מחצה מותר ואין חילוק בין לח ליבש ועי' בריטב"א יצמות פ"ב ב' שכ' דלא קי"ל כר"ז ואין להחיר גם ביבש במחצה על מחצה אלא ברוב ועי' בעה"ש כאן שכ' חילוק אחר בין חלה לתרומה ועי' במאירי פסחים מ"ו ש"א שאין היתר לבטל אלא בלח ולא ביבש והוא דחה זה מיהו גבי חלה מחיר רבנו גם לזר צפ"ה מביכורים הי"ב יע"ש שמחיר רבנו אפי' שיה בשוה וע"ש צה"ל שדארני שיש חילוק בין חלה לתרומה:

הלכות תרומות פרק יג

קע

לוג אחר וחוזר ונוטל לוג ושותה. וכן נותן לוג תרומה ונוטל לוג מן התערובת עד שיכלה כל היין של תרומה. (פב) ונמצא שנטל (פג) כמה לוגין (פד) בשני לוגין של חולין: **יב** הזורע תרומה (פה) בצד החולין ולא נודע אי זהו זרע תרומה אפילו היה (פו) מאה לגנה של תרומה ולגנה אחת של חולין כולן מותרין. בד"א (פז) בדבר שזרעו כלה בקרקע כגון החטים והשעורים (פח) וכיוצא בהן. (פט) אבל דבר שאין זרעו נפסד בארץ (צ) כגון השום (צא) והבצלים אפילו מאה לגנה של חולין ולגנה אחת של תרומה תערובת ביניהן (צב) הרי הכל מדומע. (צג) * ואם נתלש (צד) הכל (צה) תעלה התרומה בק"א (צו) ולא יתלוש לכתחילה:

באור ההלכה

* ואם נתלש הכל. משמע שאם לא נתלש הכל רק קצת אין המחזור מטטרף לנטל וק' שהרי כ' רבנו לקמן בפט"ו הי"ג חבית סחומה שנעדרה במאה חביות ונפתחה א' מהן נטל ממנה א' ממאה ושומה אחת החבית אבל שאר החביות אסורות עד שיפתחו והוא מזהים ע"ד כ' ומנואר דאם נטלה החביות מא' מהן מטטרפין גם החביות לנטל אותה אע"ג דהן אסורות כיון דהמחנעל אינו חשוב ולמה כאן לא יטטרפו המחזירין לנטל החלושה וכבר הק' כן בס' ישועות מלכו ע"ש, אמנם רבנו לשיטתו שר' צפיה"מ פ"ט דתרומות מ"ה דהא דאין מחנעל כאן אין הטעם כפירש"י בגיטין נ"ד ב' משום דהוי דבר חשוב אלא הטעם הוא לפי שהתרומה מופרשת היא ולא נעדרה בחולין (ומש"כ רבנו דרפס"י ממאכ"א גבי כל דברים החשובים דבר חשוב שהוא עומד כמות שהוא ולא נעדר ונדמע בדבר המותר אין כונתו שזה טעם שדברים חשובים אין נטלים אלא לפי שהחמיל שם שאם הי' הדבר מחמץ או מחנעל אוסר לזה מסיק שדבר חשוב אפי' לא נעדר לחן ההימר ולא חייב ויביא אלא עומד בפ"ג ג"כ לא נטל ופשוט וכ"כ בס' יד יהודה יו"ד סי' ק"א סק"ח) וביאור דברי רבנו אין כונתו כמש"כ בחפא"י דהו"ל

דרך אמונה

יש בילה הקילו בזה בתרומת חו"ל (קנו) ואחרי ששמה תלינן ששמה את התרומה ומה שנשאר הוא החולין ויכול לחזור ולנטל נחובו וכן עד לעולם אע"ג דלפי החשבון כבר רבחה התרומה (קנו) אבל אם לא יגביה וישמה מזה לוג לא יקילו להרבות כ"כ תרומה עד שתרבה התרומה: (פב) ונמצא שנטל. (קנח) ז"ל שנטל וכ"ה בנוסח אחר וכ"ו שיטת רבנו אבל (קנט) דעת שאר הראשונים דאם נתחלה שפך אחר הלוג הראשון של תרומה עוד לוג תרומה מטטרף השני עם הראשון ואין כאן רוב חולין וא"א להחיר ודוקא אם אחר ששפך לוג תרומה לחן ב' לוגין של חולין נטל לוג מתוכן יכול לשחוטו כיון שהוא מעורב ברוב חולין ואחר ששחה תלינן שכבר שמה את התרומה ויכול לחזור ולנטל נחובו עוד לוג תרומה ולחזור ולשחוט לוג וכן עד לעולם דאחר ששמה תלינן ששמה כל פעם התרומה וזה הקילו חכמים בתרומת חו"ל: (פג) כמה לוגין. דכל פעם איכא רוב כנ"ל:

(פד) בשני לוגין של חולין. (קס) וכ"ו במין במינו אבל בשאינו מינו צריך ששים: (פה) צדד החולין. לאו דוקא אלא צאופן שיש ספק איזה החולין ואיזה התרומה ואורחא דמילתא נקט דע"י שזרע צדד החולין נעשה ספק איזהו: (פו) מאה לגנה. (קסא) לגינה היינו ערוגה (קסב) וי"מ לשון לוג או לגין דהיינו כד והכונה שזרע ק' כדין מלאים זרעים של תרומה ואחם של חולין: (פז) דבר שזרעו כלה בקרקע. (קסג) שזה אינו אלא גורה דרבנן שגידולי תרומה תרומה כנ"ל פי"א הכ"א ולכן הקילו בזה שאם יש א' של חולין ביניהן מתיר את כולן: (פח) וכיוצא בהן. כגון שאר המצואה והקטניות והכרוב והשומר וכיו"צ כנ"ל פי"א הכ"א ס"ק קל"א: (פט) אבל דבר שאין זרעו נפסד בארץ. שאז מדינא צריך מאה ואחד לנטלו: (צ) כגון השום. (קסד) אפי' שומים קטנים פחותים מכשעורה: (צא) והבצלים. (קסה) וכן הלוג והקפלוטות והכלוכסין ושחילי כרוב וכיו"צ: (צב) הרי הכל מדומע. ואינו מחנעל במאה כדין כל תרומה (קסו) שחיון שזרעו בקרקע אין ע"י שם תערובות לפי שהתרומה היא כמופרשת ומובדלת בפ"ע ואינה מחנעלת (קסו) וי"א הטעם מפני שכל דבר מחובר לקרקע חשוב הוא ואינו מחנעל: (צג) ואם נתלש. (קסח) צאופן שלא נחכוץ לנטל: (צד) הכל. (קסט) אבל אם נתלש מקצתן אינו מחנעל שאין המחזירין מטרפין למאה לנטל שאין עליהן שם תערובות כנ"ל ולהפוכים דהטעם משום דמחזיר לקרקע חשיב אפי' אם נתלשו מקצתן אותן שנחלשו נטלין צא' ומאה שגם המחזירין מטטרפין לנטל כדלקמן פט"ו הי"ג וכלבד שירים אחת כדין כל ביעול צא' ומאה: (צה) תעלה התרומה בק"א. שהרי יש כאן ק"א חולין נגד התרומה (קע) אע"ג דרבנו כתב לקמן פי"ד הי"ח ט' דספק תרומה מחנעלת צ"י וא"כ אם תלש ב' או ג' אע"פ צריך להמנעל שאני הכא דהתרומה עדיין קיימת וצריך לדון גם עליה ולכן אין זה מקרי ספק שנחלה לקולא: (צו) ולא יתלוש לכתחילה. שאין מבטלין איסור לכתחילה ואם תלש בכונה לנטל אין מחנעל כנ"ל הי"י (קעא) ואע"ג דגבי ערלה וכה"כ פסק רבנו בפט"ו ממאכ"א הכ"ה דמותר לתלוש לכתחילה שאני החם שאין אדם אוסר את כרמו בנטיעה אחת (קעב) ומילתא דלא שכיחא היא ולכן לא גזרו בזה רבנן (קעג) אבל הכא שמותר בהנאה ומותר לכהנים

ציון ההלכה

(קנו) מרכה"מ ע"ש: (קנו) ר"י קורקוס ומרכה"מ וע"ש במרכה"מ שר' דדוקא צבה"ג שיש מחלה על מחלה המירו אבל אם יתן א' תרומה לחן ב' חולין ויגביה לוג וישמה אמרי' כל דפריש מרובא פריש ושהה את החולין ושוב נשאר כאן מחלה על מחלה ולא יוכל לנטל אפי' נחובו וי"ע דלכא"י לקולא ודאי אמרי' בזה יש בילה ונטל לפי החשבון: (קנח) מעשה רוקח: (קנט) הראב"ד כאן ורש"י והרמב"ן ורבנו גרשום בצבורות כ"ו א' וגי' רבנו הונאה במוס' חילוניות שם שנדפס בשטמ"ק החדש והובא ג"כ ברי"ט אלגזי שם ע"ש: (קס) עה"ש: (קסא) כ"פ רבנו צפיה"מ והר"ש צפ"י ראשון ואגודה: (קסב) ר"ש צפ"י ב' ורבנו נתן ואולי לפי' ראשון שבר"ש דוקא אם נולד הספק בזה אם אכל את כבד נולד הספק בדין כבר נחנעל מעיקרא ולא יאסר עוד אפי' בדבר שאין זרעו כלה ואולי גם לפי' ב' מיירי שנולד הספק אחר שזרעו דוקא ודוגמתו בירו' ערלה פ"ג ה"ה פחותה בין הסתמות ונסתמה צריכות שיעור אחר פי' רידצ"ו דכיון דתחלתה פחותה כשנעדרה אולי' בחר התחלה ונטלה במאה אף שנסתמה אח"כ וכ"ג מפי' הגר"א וי"ע: (קסג) רא"ש: (קסד) דלא קי"ל כר"י לפי' א' בירו' כמש"כ רבנו צפיה"מ: (קסה) צינחני לעיל בפ"א הכ"א: (קסו) רבנו צפיה"מ וע"י צבה"ל: (קסז) רש"י בגיטין נ"ד ב': (קסח) תוספתא תרומות פ"ח: (קסט) בזה מיושג קושיות ישועות מלכו וע"י צבה"ל: (קע) וסברא זו כתב הרשב"א במוס' צ מובא בב"י יו"ד סי' ק"י ד"ה ומ"ש ומיהו דוקא: (קעא) משנה ראשונה בפ"ט דתרומות: (קעב) רש"י גיטין נ"ד ב': (קעג) והגר"א בשו"א כתב דר' יוסי חולק נמי כאן וכן העתיק הרש"ם תוספתא דר' יוסי חולק נמי כאן וע"י ברש"ם שפרש בירו' שאם ליקט ונעדר צאחר מותר אם רצו עלי' החולין ע"ש:

יג (צז) שתי קופות אחת של תרומה ואחת של חולין ואין ידוע אי זו היא. או שנפלה סאה של תרומה (צח) לתוך אחת (צט) מהן ואין ידוע להיכן נפלה ואח"כ נפלה אחת משתי קופות לתוך החולין (ק) אינן (קא) מדמעתן. וכן אם זרע אחת מהם (קב) הגידולין חולין (קג) לכל דבר. והשנייה (קד) נוהג בה כתרומה. נפלה הקופה השניה למקום אחר (קה) אינה (קו) מדמעת. וכן אם זרע אחר את השנייה (קז) הגידולין חולין. נפלו שתיהן למקום אחד מדמעת (קח) כקטנה שבשתייהן. זרע אחד את שתייהם * בדבר שזרעו כלה (קט) הגידולין חולין. ובדבר שאין זרעו כלה

דרך אמונה

חששו חכמים שיעשה כן צבונה לזרע ולכן אם חלש צמוד אין מחצטל: (צז) שתי קופות. (קעד) של תבואה או פירות: (צח) לתוך אחת מהן. (קעה) ואין צנייהן מאה לבטלו דאל"כ מצטרפין צניהן לבטלו אם צניהן חולין דלוקמן פי"ד ה"ה וא"י אלא להרים סאה אחת: (צט) מהן. (קעו) היינו אפי"י יש צ"הספקות דאחת ודאי תרומה והשני ג"כ ספק שמה נפלה לתוכה סאה תרומה אפי"ה חלין לקולא ומיירי שיש צהחולין רוב לבטל התרומה: (ק) אינן מדמעתן. (קעז) כגון אם נפלה לפחות ממאה אינה אוסרתן וכן אם נפלה למאה א"י להרים דכיון דכל א' אינה אלא ספק תרומה אין ספק תרומה מדמע דמה"ט בטל ברוב ומש"כ רבנו לקמן צה"ח דספק תרומה אוסר בחמשים היינו דוקא צאופן שכבר נאסרה ואח"כ נאבדה א' מהן וכמש"כ שם צה"ט אצל ספק טומאה לכתחלה אינו מדמע כלל כנ"ל פ"ה הכ"ג וצטל ברוב ועי' צסמוך הי"ד: (קא) מדמעתן. (קעת) ודוקא נפלה שוגג אצל הפילה מויד מדמעת כדין מצטל איסור דרבנן לכתחלה וכנ"ל הי"י סקס"ו: (קב) הגידולין חולין. דעל ספק תרומה לא גזרו דגידוליהן יהא תרומה וכנ"ל הי"צ וצפי"ח הכ"ג: (קג) לכל דבר. (קעט) שא"י להפך כשזרע בשוגג כנ"ל פי"א ה"כ וכן אם גדל מותרין הגידולין לזרים ולטמאים כדין חולין לכל דבר: (קד) נוהג בה כתרומה. (קפ) מספק (קפא) ואסור לזרעה (קפב) וה"ה אם הראשונה נאבדה לגמרי כגון שנאכלה מ"מ השני אסורה מספק כנ"ל פי"ד הי"ד: (קה) אינה מדמעת. (קפג) ואע"ג דצניהן נמצאין צעולם וחד מינייהו ודאי צאיסורא מתירין לצניהן מספק: (קו) מדמעת. (קפד) ודוקא שהן של צ"נ א"א ואין צאין צנת אחת דכל חד חלין לי' לקולא אצל אם הם של אדם א' או אפי"י של צ"נ א"א וצאו לישראל צב"א אקרינן לשניהם ואם כבר נאכל התערובת הראשון אפי"י הם של אדם א' מתירין גם להשניה: (קז) הגידולין חולין. לכא"ו גם כאן דבר שאין זרעו כלה דווקא צאין צאין לשאל צב"א וכנ"ל: (קח) כקטנה שבשתייהן. כגון (קפה) צ"י קופות א' חולין וא' תרומה וא' קטנה מהשניה ונפלו שתייהן כגון אם יש ק' כנגד הקטנה: (קט) הגידולין חולין. אע"ג דממ"י יש כאן זרע תרומה כיון שאין ידוע איזהו התרומה כולן מותרין כנ"ל הי"ב:

באור ההלכה

קטוע דהרי לא נודע האיסור במקומו כמש"כ ח' צבחים ע"ג צ' ואין לומר דכוונתו משום דדברים חשובים עשאו חכמים כקטוע כמש"כ חוס' שם דלא הול"ל אלא דהוא דבר חשוב ולא שהתרומה מופרשת ולא נחפרצה אלא נראה כונתו דאין צטול אלא במקום שראוי שיפער צניהן וכמש"כ רבנו צסמוך פי"ד ה"ה ד' מגורות צ"י צמים אין מצטרפין לבטל וכן צ' קופות צ"י עירות והטעם כמש"כ רבנו צפי"ח פ"ד דתרומות מ"י צ' משום שאין עומד להתערב דלא הקילו חול"ל להצטרף לבטל אלא דבר הראוי להתערב ולכן גם אם נפלשו כמה מהם צ"י שאין כאן מאה מההיתר אין המחזורין יכולין להצטרף לבטל כיון שאין ראוי להתערב כמו צ"י עירות ולכן צריך שיחלוש כולן ול"ד לדבר חשוב שם גם הדבר חשוב מצטרף לבטל אותו שאינו חשוב שהרי ראוי להתערב (וחציות סתומות לא מקרי שאין ראוי להתערב) ונהי דהחשוב לא בטל מיהו יכול לבטל אם האינן חשוב משא"כ כאן וכ"ו לשיטת רבנו אצל לפ"ד רש"י דגם בקרקע הטעם משום דהוי דבר חשוב א"כ אם יחלוש אפי"י א' מהן יצטל ח"כ צ"י כמו צנפתח החצית ועפ"י כחצו הכל צפנים וטעם רבנו שלא ראה לחלות זה דבר חשוב נראה משום דלא מני לי' צ"ג דערלה נהדי דברים החשובים, ויל"ע צ"י ערלה פ"א ה"ד דאמר רשב"ל בשם חזק' לוקט ג' אשכולות ומתיר ונהי דפרך עלה מהא דאין מצטלין איסור לכתחלה ומסיק דפלוגמא היא או דללקט ג' מותר מ"מ קשה איך יצטל הא לדעת רבנו אין המעורבין מצטרפין לבטל וצ"ע: * בדבר שזרעו כלה הגידולין חולין. צ' הר"ש והרא"ש והרע"ב (צפ"ו מ"ד) משום דהוי מדומע וסנן צפ"ט המדומע גידוליו חולין וכ"כ הר"י צ"י צפ"ט מ"ה גבי הא דפנן מאה לגנה של תרומה וא' של חולין כולן מותרין דבר שזרעו כלה משום דגידולי מדומע הוי חולין דבר שזרעו כלה והק' צחוס' אנשי שם בשם מש"ח דהא צ"י אומר' אמת' דהמדומע גידוליו חולין דהטעם מפני שרוב חולין והבאיורו ג"כ שם הר"ש והרא"ש והרע"ב והר"י צ"י מ"א וכלן צנפתחיו הוא מחלה על מחלה וכ"ש צמח' דמאה לגינן צ"י שרוב תרומה ואין אפשר להחיר ולולי דברי הראשונים ה' אפשר לחלק דכאן שזרע וזרע לא מקרי מערובות וכמש"כ רבנו צפי"ח פ"ט מ"ה לפי שהתרומה מופרשת היא ולא נחפרצה צחולין וכל א' הוא ספק תרומה ועל ספק תרומה לא גזרו משא"כ צמדומע שאין רוב חולין שכבר נקרא על כל התערובות הזאת שם תרומה אוסרין וזה נראה כוונת המשנה שם אצל הראשונים שמדמת זה למדומע קשה ונראה דפלוגמא היא צ"י דבר' פ"ט ה"ב אומר' חמנ א"ר יוחנן סאה תרומה שעלת מתוך מאה סאה חולין כל שהן מצטלין אותה הכל ליקט נפל לתוכן חולין כל שהן מותרים פי' גם הכא צגידולי תרומה אם ליקט צגידולי תרומה ונפל לתוכן חולין כל שהן כולן

ציון ההלכה

(קעד) רש"י צפחים מ"ד א' כצו וצחוקן דגן דהוא תרומה דאורייתא וכ"כ ח' צביר ל"ה צ' דכן מוכח שם צבויא אצל למסקנא דמיירי שם צה"ו ה"ה צתומות פירות וכ"פ רש"י שם י' צ' ולפניהן צ' סאין של פירות וכן צעניינו אין צ"מ צה: (קעה) ולי' הר"י קורקוס שצ' ולא הי' צא' מהן כדי להעלות הסאה משום דהוא מסיק אח"כ שא' מהן תרומה דלוקמן: (קעו) ר"י קורקוס וכ"כ צחוס' אנשי שם בשם שעה"מ: (קעז) משנה ראשונה ומש"כ צחוס' אנשי שם דגם צפחות ממאה צריך להרים תמוה דהמע"ה: (קעת) משנה ראשונה: (קעט) ר"ש ורא"ש ועי' משנה ראשונה: (קפ) ואפי"י יש כאן יותר מחמשים ולא חלין כאן שזרע את התרומה והשני צהא מותרת דלוקמן פי"ד ה"ט דכאן אם נחלה צמה שזרע נצטרך לאסור את הזרע: (קפא) משנה ראשונה א"ך מש"כ שם זרעה הגידולין תרומה לא הצנתי: (קפב) א"ך אפשר דצ"י צטלה דלוקמן פי"ד ה"ט: (קפג) מלא"ש: (קפד) חוס' אנשי שם בשם פרי"ח א"ך מה שהקשה שם על הראשונים כבר כחצו לתוך צנה"ל פי"ד צעו"י אצל הדין נכון ובמשנה ראשונה ג' שמפרש דמיירי צאל אדם א' שצ' שצריך להרים א' מפני גול השצט וצצ"י צ"ע דצאל אדם א' וצפיהן קיימות צלא"ה אסור ואם כבר נאכלו הראשונים כשנפלו השניים מצטרף דא"ל להרים כלל וע"ק: (קפה) וכן צ"י קופות שנפלה תרומה לא' מהן ואח"כ נפלה סאה מא' מהן למק"א דמדמע לפי חצטון כנ"ל ה"ג וא' היתה גדולה מהשני' או שנפל מזו סאה ומזו צ' סאה מדמע כקטנה שצנה עי' צחדושי מהרי"ח צנשניות שזו כונתו:

הלכות תרומות פרק יג

קעא

(ק) הגידולין מדומע. בד"א בזורע את השנייה (קיא) עד שלא קצר את הראשונה. אבל קצר את הראשונה ואח"כ זרע את השנייה אפילו בדבר שאין זרעו כלה (קיב) הגידולין חולין (קיג) שאין תלוש ומחוברין נעשין חובה זה לזה: יד שתי קופות (קיד) אחת של חולין ואחת של תרומה ולפניהן שתי סאין אחת של חולין ואחת של תרומה (קטו) ונפלו אלו לתוך אלו מותרין. (קטז) שאני אומר חולין לתוך חולין נפלו ותרומה לתוך התרומה (קז) * ואע"פ שלא רבו חולין

באור ההלכה

מוחרין יכ"פ הריד"ו ולפ"ו א"ל שיהא רוב חולין דאפי' נחערב בהן משהו חולין כולן מותרין וממחרי' לא שמעי' אלא נחערב בזריעה וקמ"ל היר' דגם אם נחערב אס"כ בחלוש חולין כ"ש מצטלן אומן ולפ"ו א"ל שיהא במדומע רוב חולין דאפי' משהו חולין מחירמן ולכן העמיקו הראשונים כאן טעם מדומע דהוא לפי סוגיית היר' כאן והדר ב' ממאי דאמר בסוגיא לעיל דהטעם משום שרוב חולין דלר' יוחנן א"ל לזה אמנם למאי דס"ד דהטעם משום דרוב חולין ז"ל דטעם דממחרי' דלגיה משום שאין כאן חערובות וכנ"ל ולפ"ו לפ"ד רבנו לעיל ה"ג דלא פסק כר' יוחנן לגבי סאה שהורמה רק כר' אלעזר לעיל ביר' פ"ה ה"ב כמו שביארנו שם בזה"ל גם כאן נריך שיהא רוב חולין שהרי היר' מדמה לה ורק דין לגינה מחירין הואיל וכבר נזרע כדלעיל אבל לפ"ד הרא"ש דפסק כר' יוחנן כמשנ"ת שם גם כאן א"ל רוב חולין רק משהו חולין מצטלן איתו אפי' בחלוש ולפ"ו דין זה במחלוקת שני ואע"ג דטעמא דר"א שם משום שהחולין שכבר נאסרו נעשו חרשין אבל בחולין אחרים מודה דמחירין אופה בק"א יגס לר' יוחנן בעי שם ק"א אלא דמנרף חולין שבה מ"מ הא חזון דהיר' מדמה משהו חולין דשם לגידולי תרומה דמשהו חולין מצטלן וא"כ לר"א שריך ק"א ולא מהני משהו ה"ג בגידולין לא מהני משהו לצטלן אלא ינטרבי רוב חולין ורק בלגיה או כאן בקופות שכבר נזרעו מחירין יכנ"ל: * ואע"פ שלא רבו חולין על התרומה. ע"י דר"א שהבאנו מיו"ד סי' קי"א דמ"מ נריך שלא ירבה נ"כ התרומה על החולין והוא מדברי הרשב"א בתוה"כ בית ד' ריש שער ב' שהוכיח זה מצימות פ"ב ב' דפריך וסבר ר' יוחנן דדרבנן לא צעיק ריבויא והא חזן מקוה שיש בו מ' סאה מכוונות נתן סאה ונטל סאה כשר ואריב"ש אר"א אר"י עד רובו מאי לאו דנשחיר רובו לא דלא נשקול רובו ואב"א שאל"ה דאיכא למימר שאני אומר ודיוק הרשב"א מדינא לא למימר דלא נשקול רובא אלמא דאף אי דרבנן לא צעיק ריבויא מ"מ נריך שלא יהא רוב חולין והרא"ה בזה"ה שם השיג ע"ו דלמאי דמסיק שאל"ה דאיכא למימר שאני אומר תו לא איכפת לן אפי' אם יש רוב תרומה ורק למאי דס"ד דאפי' בלי אני אומר תלינן לקולא בזה קאמר דאי איכא רוב חולין לא חסור לא תלינן לקולא והרשב"א במשנה"כ השיג דהא דקאמר ואב"א שאל"ה דאיכא למימר שאני אומר היינו דלא נריך לשניי דלא נשקול רובא אלא כדמעיקרא דנשחיר רובא ורק כאן דאיכא שאני אומר א"ל נשחיר רובא אבל מ"מ נשאר כמו קודם דלא נשקול רובא דזה לא מהני דמהא לא הדר ב' פ"ש וכו' דעת הר"ש בתרומות פ"ה מ"ו בהרשב"א והטעם דלא אמרי' ספיקא דרבנן לקולא ברבמא התרומה כ' הרשב"א שם דכיון דודאי נפל שם תרומה ל"א ספיקא דרבנן לקולא אם רבמא התרומה. ויל"ע לפ"ד הרשב"א דנפסקים ט' ב' אמרי' ב' ליצורים א' של מזה וא' של חמץ ולפניהם ב' בחים א' בדוק וא' שאינו בדוק ואחזו ב' עכברים א' שקל מזה וא' שקל חמץ ולא ידעי' הי להאי עייל והי להאי עייל היינו ב' קופות דתלינן לקולא משום דבדיקת חמץ דרבנן ולכא"ו שם אם העכבר עם החמץ נכנס לבית שאינו בדוק הו"ל כרבמא התרומה דהא כל הבית נעשה איתו בדוק ע"י החמץ הזה ולמה תלינן לקולא ומלמאי קולא ו' בס' מטה יהונתן שנדפס בגליון הי"ד כאן רבמא התרומה הו"ל כאלחזק חסורא לא הננתי דהא גם כאן

דרך אמונה

(ק) הגידולין מדומע. דהיינו שאסור לזרים מספק שהרי יש כאן א' תרומה ואין עולה אפי' בא' ומאה שמחובר לקרקע אין מתבטל וכנ"ל הי"ב (קפו) ואפי' צב' אנשים אם בא לשאלו עליו ועל חברו אסרי' לשניהם (קפז) ואפי' רבה עליו החדש דמדאורייתא צריבא צטיל (קפה) ואם נחלש בשוגג בטל במאה כקטנה שבשמייה: (קיא) עד שלא קצר את הראשונה. דכיון דשניהם מחוברים וא"א להחיר את שניהם שהרי יש כאן ודאי איסור אסרי' את שניהם: (קיב) הגידולין חולין. (קפט) ודוקא אם רבו הגידולין על העיקר דמדאורייתא בטל ברוב לכן מקילין כאן מספק: (קיג) שאין תלוש ומחובר נעשין הוכח זה לזה. (קל) כנ"ל ור"ל שאין מנרפין התלוש והמחובר לומר דממ"נ יש כאן איסור שתלוש ומחובר אין מנטרפין יחד והוי כאילו דנין על כל א' לבדו וכל א' מחירין מספק כיון שאין כאן חשש דאורייתא: (קיד) אחת של חולין. ואין צה כדי לצטל את הסאה של תרומה: (קטו) ונפלו אלו לתוך אלו. (קל"א) ומיירי שא"א לברר ע"י מדידה כגון שאין ידוע כמה היו שם שאם אפשר לברר נריך לברר: (קטז) שאני אומר. דכיון דתרומה בזה"ו דרבנן חולין להקל ושניהן מותרין התרומה לכהנים והחולין לזרים (קל"ב) אבל אם היו שמייהן של חולין אין חולין בא' מהן דמאי חזית דמקלקלת להאי טפי מהאי ואפי' א' מהן אסורה יותר (קל"ג) כגון שהיא של עבד או של מעשר ראשון שלא ניטלה תרומתו או של מע"ש כיון שגם היא נאסרת לא חלינן בה ומ"מ אם יש בשניהן מאה וא' מנטרפין לצטל באופן המבואר לקמן פי"ד ה"ה ואם א' מהן עמאה וא' טהורה יתבאר לקמן בספי"ד בעזה"י (קל"ד) ואם א' מדומעת וא' שאינה מדומעת חולין במדומעת ויתבאר לקמן פי"ד ה"ו וכן אם א' יש צה כדי להעלות וא' אין צה להעלות וצאופן שאין מנטרפין כדלקמן פי"ד ה"ה חולין צאומה שיש צה כדי להעלות (קל"ה) ואם א' מדומעת וא' יש צה להעלות תלינן צאומה שיש צה להעלות דהמדומעת מתקלקלת קצת אם יחוסף צה אח"כ היחר בשוגג ואותה שיש צה להעלות אינה מתקלקלת כלל (קל"ו) וכן אם א' מדומעת וא' תרומה חלינן בתרומה (קל"ז) ואם א' מהן אסורה באכילה ואפי' מספק חולין צה: (קיד) ואע"פ שלא רבו חולין על התרומה. (קל"ח) אלא הוא מחלה על מחלה אבל אם רבמא התרומה על החולין אסור

סי' קי"א ס"ב אך מה שחי' שם דשאני בית דנחזקם בדוק קאי אבל כאן

ציון ההלכה

(קפו) ירושלמי: (קפז) שם: (קפה) ר"י בן מ"ל והיינו צרבו הגידולין שהיא מדרבנן כדלקמן ינראה כונתו בנחלש דמחובר לא בטל: (קפט) ע"י חז"א שביעית סי' ח' סק"א ועמ"כ בזה"ל בפ"י הכ"ב: (קל) וכוונת ס"א וכו' בירושלמי: (קל"א) ע"י ש"ך וע"י יו"ד סי' קי"א ס"ב ובתוספתא בתרומות ספ"ו: (קל"ב) ר"ש בשם תוספתא וע"י בש"ך יו"ד סי' קי"א סק"ו דדעתו כהרמב"ן דבב' בנ"א ובאי' לשאלו בזה"ל חולין להקל אפי' בזה"ל: (קל"ג) וע"י ברש"ס דף ק"ח א' שחולק ע"ו: (קל"ד) ירו' תרומות פ"ו ה"ג והביאו הרא"ש והרע"ב: (קל"ה) חוס' חדשים ספ"ו דתרומות ע"ש: (קל"ו) שם: (קל"ז) פ"מ יו"ד סי' קי"א סק"ב וע"י ברש"ס פ"ו דתרומות שאם א' יש צה רוב וא' אין צה רוב נגד התרומה תלינן כקטנה והגדולה מותרת לפ"ד הרשב"א ע"ש יע"י בתוס' אנשי שם פ"ו דתרומות מ"ה מה שהאריך בעניינים אלו ויתבאר אי"ה בספי"ד: (קל"ח) יצמות פ"ב ב' יכ"ה ביו"ד סי' קי"א ס"ב:

הלכות תרומות פרק יג

על התרומה. בד"א (ק"ח) בתרומה בזמן הזה שהוא מדבריהם. אבל בתרומה של תורה (ק"ט) עד שירבו חולין (ק"כ) על התרומה: **טו** סאה תרומה (קכא) שנפלה לתוך הכרי ואמר תרומת הכרי זה (קכב) לתוכו במקום שנפלה אותה סאה שם (קכג) נסתיימה תרומת הכרי (קכד) ונדמע הכל בתרומה שנפלה ובתרומת הכרי. * אמר תרומת הכרי (קכה) בצפוניו חולקין אותו לשנים והחצי

באור ההלכה

הקופה של חולין בחזקת היצר קיימא רק דחיישי' שמה נפלה לחוכה התרומה שרצה והוציאה מחזקת היצר א"כ גם כן נחוש שהחזקת נכנס להיטע שחזקת דוק והוציאה מחזקת דוק אבל י"ל כיון דא"ל לחפש רק אחר הכר שהכניס ואם מלא שיעור כבר שוב א"ל לחפש יותר ונשאר היטע בחזקת דוק כדק"ל בא"ח סי' תל"ט א"כ אין זה כרונו תרומה אלא כנחערב זו תרומה ורובו חולין כיון שרוב היטע בחזקת דוק רק שצריך למצוא כבר זה, שו"ר צפר"ח וכו"פ וחזו"ד שדנו בקושא זו והנלע"ד כתבתי. ובה יש ליישב קצת קו' החס' בפסחים ט' ב' שכתבו דסוגיא זו דמדמה דיקת חמץ לקופות אחי כר' יוחנן ביבמות דלא נצי רבי' דדרבנן אבל לר"ל א"ל לדמות דהא גם דרבנן צבי רבי' ואלן אין רבי' ולפמ"ש י"ל דאחי גם כר"ל דכאן מקרי שיש רבי' שהרי כל היטע נשאר בחזקת דוק וא"ל לחפש רק אחר הכר שהכניס העכבר וא"כ מקרי שיש כלן רוב היצר שרוב היטע דוק אמנם דעת הח' כיון דעכ"פ מחייבין אותו לבדוק אם היטע אין זה רוב היצר אבל מ"מ שפיר י"ל דגם רוב היסור אין זה נחשב כיון דשאר היטע בחזקת דוק וכנ"ל: * אמר תרומת הכרי נצפוני. ע"י דכ"א בשם החזו"א שיש ליזהר לומר נצד נפוני ולא נצפוני כדי שלא יהא מדומע והקשה שם למה תנן במשנה (דמאי פ"ה מ"א ומ"ב ופ"ו מ"ו ומ"ז) ומע"ש נצפוני או דבריו ותי' דשם אין לחוש אם יהיו מדומעין והיינו משום שמחללן על המעות אך יל"ע מ"מ למה נקטה המשנה ל' זה שיהא מדומע שיאמר כן לכתחילה הלא מוטב שיאמר נצד נפוני שיהא מזכיר ועוד קשה דבמכות י"ט ב' אמר' תאנה זו תרומתה בעוקלה מעש"ר נצפונה ומע"ש דבריהם אלמא דגם מעש"ר נקט נצפונה ולא נצד נפונה וגם נמע"ש מיייר שם שאינו מחללה כדמוכח בגמ' שם דקאמר אכלה צבולין לוקה שלש ועוד אם כל הרביע נפוני מדומע א"כ המע"ש מתבטל ברוב מדאורייתא ולמה לוקה עוד אמרו בחוספתא דמאי פ"ה ה"ד א"ל שם של טבל אומר מעשרן דברומן ותרומת"ע דברום דרומן ומצאנו דלכתחילה צריך לעשות כן וס' לא מיייר נמע"ש רק נמעש"ר ותרומת"ע ובחוספתא דמעשרות פ"ג ה"ד כן לוי שנחתנו לוי כו' אומר (כ"ג הגר"א ובעין זה בחוספתא דמאי מה שימים הללו ראוי לעשות מעשר דברומן ותרומת"ע דברום דרומן ויבירו' דמאי פ"ה ה"ג אמר' תנאי ב"ד הוא שיהא קובע מעש"ר נצפוני ומע"ש דבריו ותרומת"ע נצפוני נפונות ומשמע מכל הני שלא חששו כלום לומר דבריו או נצפוני (ומלאחי שכבר נחקקה בזה במקדש דוד תרומות א"ח ה') ונלע"ד דכל החשש הוא רק בתרומת"ע שאין לו שיעור ומה"ל א"ה א' פוטרת את הכרי וגם מדרבנן יש עין יפה וביטוי ירעה ילכן כשאומר תרומתו נצפוני אין ידוע כלל כמה אומר והיכן והי דמסתמא חל כפי מה שרגיל לתרום עכ"פ נצפוני לא משמע מידי משא"כ נמעש"ר שאומר מעשר נצפוני כיון שלשון מעשר משמע עשירית ה' ואלו

הוציא החכמה

דרך אמונה

(ק"ט) דכיון דודאי נפלה כלן תרומה לא אמרי' ספיקא דרבנן לקולא אם רצתה התרומה: (ק"ח) בתרומה בזה"ל שהוא מדבריהם. רבנו לשיטתו אזיל שפסק לעיל פ"א הכ"ו דתרומה בזה"ל דרבנן וע"ש שביארנו שיש חולקין אבל להלכה נקטינן כדעת רבנו (ר) ולדעת החולקים משכחת לה דין זה במקומות שכבשו עולי מצרים ולא כבשו עולי צדל דהוא מדרבנן (ר"א) או בתרומת פירות דהוא דרבנן (ר"ב) ובכל אלו אפי' אם נחערבו בשאינו מינו יש בו כזית ככדי אכילת פרס תלין להקל דבשל תרומה נחערב והחולין מותרין: (ק"ט) עד שירבו חולין על התרומה. דאז מדאורייתא ברובא בטיל (ר"ג) ודוקא במין במינו אבל במין בשאינו מינו (ר"ד) כגון שנחערב קמח של חטים בקמח של שעורים שאינו ניכר לפ"ד רבנו צרפטי"ו ממאכ"א דטעם כעיקר אינו אלא מדרבנן אם אין בו כזית בחוץ כדי אכילת פרס חולין להקל ואם יש בו כזית נכא"פ אין חולין להקל אבל לפ"ד רוב הפוסקים דק"ל כוותיהו דטעם כעיקר מדאורייתא אם אין בו ששים אין חולין להקל אבל אם יש בו ס' בטל (ר"ה) אע"ג שהיא חתיכה הראויה להפסד או דבר חשוב דזה אינו אלא מדרבנן מה שאין בטל וספיקו לקולא (ר"ו) ואם הוא מין ומינו ושאינו מינו אמרי' סלק את שאינו מינו כמי שאינו ומינו רבה עליו ומצטלו מה"ת ולכן תלין להקל: (ק"כ) על התרומה. (ר"ז) וכן הדין צ"ב קופות א' חולין וא' תרומה ונפלה סאה תרומה לתוך א' מהן ואין ידוע לאיזה נפלה או שהיתה קופה א' של חולין וב' שאין א' תרומה וא' חולין ונפלה סאה א' לתוך החולין ואין ידוע לאיזה נפלה כלל אלו דרבנן חולין להקל ובדאורייתא להחמיר: (קכא) שנפלה לתוך הכרי. ואינו ידוע להיכן נפלה (ר"ח) ואין שם ק"א לצטלה: (קכב) לחוכה. (ר"ט) אע"פ שלא אמר היכן אמרי' דמסתמא כוונתו שיחול סמוך להתרומה שנפלה כדי לסמוך תרומה לתרומה (ר"י) ואין כאן חסרון של אין שיריה ניכרין אף שאין ידוע היכן הוא כיון דקמי' שמיא גליא היכן הוא מקרי שיריה ניכרין (ר"א) ויש ראשונים חולקין ע"ז וס"ל דזה מקרי אין שירי' ניכרין ולא חל התרומה (ר"ב) והגר"א נראה שהסכים לדעת רבנו: (קכג) נסתיימה תרומת הכרי. (ר"ג) ר"ל סביב הסאה ההיא

ואם הסאה מונחת נצד חל סמוך לה: (קכד) ונדמע הכל בתרומה שנפלה ובתרומת הכרי. ר"ל שיש כאן עתה צ' תרומות בכרי הזה ונ"מ שאם נפלה מכרי הזה צמק"א דאוקר לפי חשבונו כנ"ל ה"ג צריך לחשוב לפי חשבונו צ' התרומות (ר"ד) ודעת הראצ"ד דהוא ספיקא דדינא אם חל התרומה או לא דאפשר דאין כוונתו דוקא סמוך להתרומה והו"ל כלא סיים מקום כלל ולא חל התרומה כנ"ל פ"ג ה"ח: (קכה) נצפוני. (ר"טו) ולא אמר נצד נפוני או בקוף נפוני אם נצפונה או דבריהם ואע"ג דלפ"ד רבנו מהני בקוף נפוני אבל נצפוני סתמא משמע ככל רביע הכרי הנצפוני יחול בחוכו ואין לומר דכוונתו ככל חצי הנצפוני דבזה הדרך לומר

ציון ההלכה

(ק"ט) רש"א בתו"כ ב"ח ד' ש"ב: (ר) ראצ"ד כאן: (ר"א) ע"י פסחים מ"ד א' הנה לתרומת חולין דרבנן: (ר"ב) מצאנו בפסחים שם: (ר"ג) י"ד סי' ק"ד ס"א: (ר"ד) ח' פסחים מ"ד א': (ר"ה) ש"ך וט"ו צ"ד שם: (ר"ו) ט"ו י"ד סי' ק"א סק"ג: (ר"ז) י"ד סי' ק"א ס"א והוא מחוספתא דתרומות כמש"כ הגר"א והוא דלא כהראב"ד בהשגותיו על הרו"ה בפסחים י' א' ומוכח גם במאירי שם ע"ש וע"י ר"ש תרומות פ"ו מ"ה: (ר"ח) כן מוכח ממש"כ רבנו ונדמע הכל בתרומה שנפלה ואילו אם יש שם ק"א אין שייך לומר במקום שנפלה כיון שכבר צטלה וא"ל להרים אלא מדרבנן וי"ע: (ר"ט) עה"ש וכן מצאנו בירי': (ר"י) ביארנו צטלה לעיל פ"ג ה"ח: (ר"א) הרמב"ן ורש"י ורשב"א ביארנו צטלה שם: (ר"ב) ביאורי בירי' ספ"ד דתרומות הנאנו צטלה שם: (ר"ג) דא"כ אין כאן מקום מקום אם נצפונה או דבריהם ואע"ג דלפ"ד רבנו מהני מקלה שירי' ניכרין מ"מ למה נאמר שחיון כן וע"ק: (ר"ד) בהשגות כאן: (ר"טו) חזו"א דמאי סי' ט"ו סק"מ:

שבצפון לשנים ונמצא רביע הכרי (קכו) שהוא צפון צפוני (קכו) הוא (קכח) המדומע: טז היו לפניו (קכט) שני כריים ואמר (קל) * תרומת שני כריים באחד מהן (קלא) הרי שניהן

באור ההלכה

אמר זהדיא עשיריתו שגד צפוני וכלילי סיים המקום העשירית שנמצא בצפון המעשה חלקים ורואי לזה ממשה דמאי פ"ה מ"א ושאר מעשר סמוך לו ולא קפני עוד תעשה חלקים והא גם במעשר צעין סיים מקום ואל"כ לא כלל אלא כיון דאמר מעשר כאלו סיים מקום ואמר חלק עשירית ואפי' בתרומ"ע כיון שידוע שתרומ"ע הוא מעשר מן המעשר הו' כאלו אמר זהדיא עשיריתו של המעשר שגד צפון המעשה חלקים ילכין אין בזה חסרון של קביעות מקום וחלה בסוף הצפון ואין כאן מדומע ילכין לא מצינו בתרומ"ג שנוכר בשום מקום צפוני או בדרומו רק במעשרות נזכר לשון זה יבצרייתא דידן לא נזכר רק אמר תרומת הכרי הזה ולא נזכר מעשרות כלל דבמעשרות אין לחוש. מיהו אכתי יל"ע ממחני' דתרומות פ"ג מ"ה האומר תרומת הכרי הזה בחוכו ומעשרותיו בחוכו תרומ"ע זה בחוכו רש"א קרא שם וחכ"א עד שיאמר בצפוני או בדרומו ומשמע דגם אתרומ"ג קאי ויל"ל דמשום מעשר"ר ותרומ"ע נקט לשון זה אבל בתרומ"ג באמת זל"ל בגד צפוני ובאמת התוספתא שם פ"ד ה"ט ויהירו' שם קאי על משנה זו וע"ז קאמר דבתרומ"ג יש פלוגתא בזה, יעוד לפי שרש"א שגם בחוכו קרא שם ע"ז השיבו לו חכמים שנחוכו לא אמר כלום יגשאר טבל עד שיאמר בצפוני או בדרומו שאז פסק טבל אבל באמת התרימה יל"ל שמדומע למד כדאית לי' ולמד כדאית לי' וקמ"ל דמ"מ שירי' ניכרין ומקרי ואיסור טבל פסק בזה"ג גם לרבנן ואדברה המשנה הרי' מוכרח לכתוב עד שיאמר בצפוני או בדרומו דאי הו' חמי עד שיאמר בגד צפוני הו' משמע דגם אם יאמר בצפוני לא אמר כלום דאין שירי' ניכרין מקרי וזה אינו נכון דכה"ג חל במדומע ומוכרח לנקוט עד שיאמר בצפוני דאז חל התרומה ומקרי שירי' ניכרין אלא שחל במעשרות. אמנם מצינו בירי' ערלה פ"ב ה"א חנאי ב"ד הוא שמהא חלתו בצפון צפוני וחלה דמיא לתרומה ואולי צפון צפוני משמע בסוף צפוני וע"ז חז"א דמאי סי' י"א סקכ"ג: * תרומת שני כריים באחד מהן הרי שניהן מדומעין. ע"ז ד"א שכתבו בשם החז"א הטעם למה נקרא שירי' ניכרין בזה דכיון שיכול לקבוע כל א' בהשני ויהי שירי' ניכרין אע"ג דהשתא אין ניכר מקרי רק ספק ואכתי לרין ביאור דלכא"ל גם אם אמר תרומת הכרי הזה בחוכו אין כינאו שכל הכרי תרומה שזה ח"א אלא כינאו שיחול במקום א' בחוכו וא"כ נימא נמי שאין זה אלא ספק

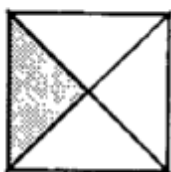
דרך אמונה

נחציו הצפוני אלא ודאי כונתו על רביע הצפוני: (קכו) שהוא צפון צפוני. (רטז) זל"ל צפון צפוני (ריז) כזה (ריח) וי"מ כזה: (קכז) הוא המדומע. (ריט) ומ"מ חל ולא מקרי שאין שירי' ניכרין כיון שמקצת שירי' ניכרין סגי בזה (רכ) ויש ראשונים דס"ל דלא מהני מקצת שירי' ניכרין ולא חל כלל כה"ג (רכא) אבל בחז"א פסק כדעת רבנו: (קכח) המדומע. (רכב) ואפשר דהיינו דוקא אם כיון שיהא מדומע אבל בסתמא אמרי' שדעתו שיטול מן הצפון כשיעור תרומה ואין כאן מדומע כלל וכ"ש אם באמת כיון לכך אבל מדברי רבנו לא משמע כן (רכג) וא"א להקל בדבר שאינו מפורש ולכן יש להזהר כשאומרים יותר מא' ממאה שיש כאן הרי הוא תרומ"ג שלא יאמר בצפוני אלא בגד צפוני שאם יאמר בצפוני יהא רביע מדומע ויש לחוש כשהתרומה מרובה על החולין ברביע זה נמצא שהטבל שברביע זה בטל מה"ת ברוב וא"א לעשותו שוב מעשר"ר ותרומ"ע נומש"כ רבנו בפ"ט ממעשר ה"ו ו' מע"ש בצפונם או בדרומם שם לא איכפת לן אם מתבטל שהרי מחללון: (קכט) שני כריים. של טבל: (קל) תרומת שני כריים בא' מהן. ר"ל התרומה שאני לרין להפריש על ב' הכריים יחול באחד מהם: (קלא) הרי שניהן מדומעין. ר"ל חל התרומה ואין ידוע באיזה (רכד) ואין בזה חסרון של אין שירי' ניכרין כיון שיכול לקבוע כל אחד בהשני

ולמה לא חל כלל כנ"ל פ"ג ה"ח ושמה מרן מחלק בין הזכיר זהדיא בא' מהן וכן אמר סתמא בחוכו דסתמא הו' כמקודם שהרי גם מחללה ה' שם חלק תרומה ואין זה מקרי שירי' ניכרין אבל אם הזכיר זהדיא באחד מהן עדיף ולפ"ז גם בתרומת הכרי אם יאמר תרומת הכרי הזה יחול במקום א' בחוכו מהני וז"ע ואין לומר דכיון דמהני שמעתי לא ילקה עליי משום טבל רק משום מעשרות תרומה זה מקרי שירי' ניכרין דא"כ גם בתרומת הכרי בחוכו נימא הכי. וכן יל"ע בסיפא שהיי לפניו ב' כריים וקאה א' ואמר ה' תרומה על א' מן הכריים הללו הרי הוא תרומה ונתקן א' מהן ואין ידוע איזה הוא המתקן מן הטבל ג"כ הטעם דכיון שאמר א' מהן הו' ספק ומקרי שירי' ניכרין ועוד דשם א"ל לך דכיון שיכול לתקן את הכרי השני ממק"א על הטבל ככ"מ שהוא וא"ל לתקן רק א' מהן שפיר הועיל בתרומתו והתיר את הכרי אחר שזכירו את המעשרות ממנו ומקרי שפיר שירי' ניכרין. ואין להקשות הרי דעת רבנו שאפשר לקבוע תרומה בב' קביעות דהיינו שקובע פעם א' שבה הכרי יהי' התרומה ואח"כ קובע איזה מהכרי יהי' התרומה והקביעה הראשונה הועילה שלא יוכל לקבוע במקום אחר אבל יכול עדיין לגרר איפה התרומה כמבואר בפ"ז ממעשר ה"ב י"ג ובפיה"מ וא"כ גם כאן נימא הכי שיכול לגרר באיזה מהן התרומה ולמה כ' כאן ששניהן מדומעין דזה דוקא בזה' מחללה דעתו לך שיכול לגרר אח"כ דהו' כגומר ההפרשה אבל כאן מיירי שמתחלה לא הי' דעתו לך אלא רצה שיהיו מדומעין ולכן נשארין מדומעין. ובישועות מלכו כ' דהטעם דכאן נקרא שירי' ניכרין משום שההפרשה הועילה ששוב לא יוכל ליעול מחללה מזה ומחללה מזה וז"ע כמה נקרא שירי' ניכרין ע"ז ויל"ל דאם יאכל חצי זית מזה וחצי זית מזה אינו עובר על אוכל ספק תרומה דודאי אין כאן כוונת תרומה ואע"ג דגם חצי שיעור אסור מה"ת דק"ל כר"י מ"מ לאו דמלקות לא עבר כאן אפי' מספק וז"ע וגם נ"מ לשנועיה חלה ע"ז או בחולה מסוכן מאכליון אותו פחות מכשיעור כמבואר ביומא, ולולי דברי רבותינו ז"ל הי' אפשר לומר דכאן מיירי שאמר בגד צפוני או בדרומו של א' מהן שיש כאן שיריים ניכרים לגמרי אלא שאין ידוע באיזה כרי וקמ"ל דמקצת שירי' ניכרין סגי שו"מ בעזה"ש שפירשו כן וגרש"ס ראיתי שמפרש תרומת שני כריים בא' מהן ויברר איזה מהן וקמ"ל דאע"ג דכרי זה עצמו אין מצובר סגי במקצת שירי' ניכרין אבל רבנו לא פי' כן ומהר"א פולגא פי' דר' יוחנן ס"ל כנ"ש דקדשו מדומעין וא"ל כלל שירי' ניכרין יג"ז לא יתכן לפ"ד רבנו שפסק זהדיא בפ"ג ה"ח דעני שירי' ניכרין:

ציון ההלכה

(רטז) מעשה רוקח ש"ה בנ"א: (ריז) מרכה"מ וזו נראה גם כינת הרש"ס והציור שם אינו מדויק וצ"ר שהדפוס הגר"י דניקלם ז"ל הוא מצויר לנכון: (ריח) זו נראה כינת הגר"א שהג"י כמין קף ולפ"ז נכרי מרובע ג"כ נ"מ דלדעה ראשונה מודדין בזה ולדעה שני' בזה וזו נראה כינת הגר"א בהגהותיו לתוספתא פ"ד דתרומות דגרים כמין קף וע"ז חז"א דמאי סי' י"א סקכ"ג: (ריט) חז"א דמאי סי' י"א סק"י: (רכ) הר"ן יוחס' ר"ד וציארנו בזה"ל לעיל פ"ג ה"ח: (רכא) דמאי סי' ט"ו סק"ח: (רכב) שם סי' י"א סק"י: (רכג) שם סי' ט"ו סק"ח: (רכד) שם סי' י"א סק"י:

(קלב) מדומעין. היו לפניו שתי סאין וכרי אחד ואמר (קלג) הרי אחת מן הסאין האלו עשויה תרומה על הכרי הזה הרי אחת מהן תרומה (קלד) ואין ידוע אי זו היא. היו לפניו שני כריים וסאה אחת ואמר ה"ז תרומה על אחד מן הכריים הללו הרי הוא תרומה (קלה) ונתקן אחד מהן (קלו) ואין ידוע אי זה הוא המתוקן מן הטבל:

פרק ארבעה עשר

א (א) * חמשים תאנות שחורות (ב) וחמשים לבנות שנפלה לתוכן תאנה אחת של תרומה. היתה לבנה (ג) השחורות מותרות (ד) והלבנות מדומעות. היתה שחורה השחורות מדומעות והלבנות מותרות. ואם אין ידוע אם שחורה היתה ואם לבנה (ה) עולה באחד ומאה (ו) מן הכל. ידע מה

באור ההלכה

דרך אמונה

ויהי שירי ניכרין אע"ג דהשתא אין ניכר מקרי רק ספק (רכה) ועוד שהרי ניכרין שאין יכול לטול מחצה מזה ומחצה מזה ועי' בזה"ל (רכו) ואם אמר באיזה יכול אצל לא אמר היכן יכול צברי הרי הכרי הזה מדומע ונאכל לכהן והשני מתוקן ונאכל אף לישראל (רכז) וי"א דמיירי כגון שאמר תרומת שני הכריים בא' מהן נצפיתו או שאמר צברומו רק שלא צבר באיזה מהן ולכן מהני שהרי יש כאן שירי ניכרין הצד השני שלהן: (קלב) מדומעין. וימכרו לכהן חוץ מדמי הפרומה שבה: (קלג) הרי אחת מהן תרומה. וזה מקרי שירי ניכרין כיון שידוע שהכרי מתוקן בודאי: (קלד) ואין ידוע אי זו היא. וינתנו לכהן והכהן יחזיר לו דמי אחת מהן (רכח) ואם אחת גדולה מהשני יחזיר לו דמי הגדולה (רכט) והכהן יעשר על השני ממקום אחר או מינה וזה: (קלה) ונתקן אחד מהן. יג"ו מקרי שירי ניכרין שהרי ידוע איזו תרומה בודאי והרי התרומה ניכרת ומצוררת והשאר אינו תרומה אלא או חולין או טבל ועוד כיון שהי' יכול לקצוץ כל א' צהשני וכנ"ל ועי' בזה"ל: (קלו) ואין ידוע אי זה הוא המתוקן. ויעשר עליו ממקום אחר מודאי טבל וכ"ו שלא עישר עליו הוא ספק טבל והאוכלו אינו לוקה ולהראשונים שכתבנו לעיל צהשני ס"ק קכ"ז דלא מהני מקצת שירי ניכרין י"ל דגם בכל אלו לא מהני אצל

* חמשים תאנים שחורות כו'. בתרומות פ"ד מ"ח ר' יהושע אומר תאנים שחורות מעלות את הלבנות לבנות מעלות את השחורות עבולי דבילה הגדולים מעלין את הקטנים והקטנים מעלין את הגדולים העגולין מעלין את המלבנים והמלבנים מעלין את העגולין ר"א אומר ורמ"א ידוע מה נפלה אין מעלות זו את זו ובשאינו ידוע מה נפלה מעלות זו את זו וכתב ע"ז בספר חסידים סי' תתמ"ה (ימנח"ג כ"ב במל"ש כאן) כיון ששחורות ולבנות שני מינים הרי גודגדניות אם יכרך על האדומות קטנות שהחייט ואח"כ ראה שחורות צריך לברך עיד על השחורות שהחייט ומינח"ג בשו"ע או"ח סי' רכ"ה ס"ד ימנח"ג צהנ"א שם דר"אית הס"ח הוא מדר"א דקאמר דאין מעלין אפי' בשאינו ידוע מה נפלה וע"כ הטעם משום דב' מינים הם ולכן יש לברך שהחייט על כל מין והקשה הגר"א דהא ר' יהושע יר"ע פליגי ע"ז והלכה כר"ע וי"ל דהס"ח ס"ל דטעם דר"י יר"ע פליגי משום דס"ל דגם צהשני מינים ממם מצטרפי לטבל יה"ה בחמשים תאנים וחמשים ענבים ג"כ יטטרפו לטבל והא דלא נקטה מחני' כה"ג משום דרחוק שיתערב ולא ידעי אם התרומה היתה תאנה או ענבה לכן נקט אורחא דמילתא עיד הקשה הגר"א דאם טעמו דר"א משום דב' מינים הם א"כ גם עגולים ומלבנים או גדולים וקטנים נחשב ב' מינים ומצטרפי שהחייט על כל א' וי"ל כ"כ טעמו של ר"א כמש"כ בתפא"ר דאפי' אין ידוע מה נפלה כיון דבין שהיתה שחורה או לבנה לא נתבטלה אין מצטרפים י"ל דק"ל לס"ח ל"ל לתנא למיתני ג' בבות שחורות ולבנות גדולות וקטנות מלבנים ועגולים ולכן סי' דלא זו אף זו קמני בחפלה נקט שחורות ולבנות דתרי מיני יננה ולכן אין מצטרפין לר"א והדר נקט דאפי' גדולים וקטנים דחד

נאמר ונאמר

נאמר ונאמר

ק"ל כדעת רצנו וכנ"ל (רל) וכתב צה"ש שצב כלו אם אמר אח"כ על זה כיונתי נאמן: (א) חמשים תאנים שחורות וחמשים לבנות. של חולין (א) ור"ל שהיי שם חמשים שחורות וחמשים לבנות צדאי שצין שניהם יש כדי לטבל התרומה וצב"ל א' בעצמו אין כדי לטבל אצל היו שם קצת יותר ואין ידוע כמה דאי ידוע אפשר למנות ולידע איזו נפלה: (ב) וחמשים לבנות. וה"ה ס' שחורות ומ' לבנות או להיפך וכן ע' שחורות ול' לבנות וכל כיו"צ (ג) ונראה דה"ה צ"ט לבנות וא' שחורה: (ג) השחורות מותרות. שאין עליהם ספק: (ד) והלבנות מדומעות. שאין בהם מאה לטבל ואין השחורות מצטרפות לטבל (ג) כיון שאפשר לבררן ולאכלן אין יכולין להצטרף ולטבל (ד) ואסור לטוחן יחד ולטבל שאין מצטרפין איסור לכתחלה: (ה) עולה באחד ומאה מן הכל. דכיון שאין ידוע הרי שניהם צהשפק ומצטרפין זה עם זה ויש כאן ק"א וצב"ל ומריס אחד מהן או מן השחורות או מן הלבנות (ה) ואפי' חצי שחורה וחצי לבנה מרים ונותן לכהן והשאר מותר (ו) אצל אם צין שניהם ליכא מאה שניהם אסורין ואע"ג דכל א' ספק אסרי' לשניהם וכנ"ל פי"ג הי"ד ס"ק קט"ו: (ו) מן הכל. (ז) ואם

ציון ההלכה

(רכה) ישועות מלכו פ"ג ה"ח ועמ"כ שם בזה"ל: (רכו) חו"א שם: (רכז) פ"מ יעה"ש ועי' בזה"ל: (רכח) ע"ל פ"ה הכ"ג: (רכט) רש"ס וי"ע למה כתב אם יש לו פרנסה ממק"א: (רל) וי"ע אם אין זה נקרא שקותר מה שאמר בפיו: (א) רצנו יע"ש ושניהם קצת וזה מייסב מה שהקשה צמעה רוקח ומש"כ במשנה ראשונה ובתוס' אנשי שם לתרץ לא נראה כן מדברי רצנו: (ב) דכיון שאין ידוע מצטרפות ומ"ש ציר' דבני רוב זהו לר"א ומש"כ כאן צה"ש לא הבנתי: (ג) ירושלמי: (ד) ערוך השלחן: (ה) עי' במקור ה"ו וציר' פ"ד דתרומות ה"ח: (ו) משנה ראשונה ופשוט: (ז) משנה ראשונה ומה דמסיק שם דכזה"ג לכ"ע בטל דשאינו מיני מצטלי אם אין צו נו"ט ומינו כמי שאינו צ"ע דהא בשא"מ לא נחערב כלל שהרי ניכר והא דנחערב משום דחיישי' שמא הוא מינו ואין יכול שאינו מינו לטבל אצל נראה העיקר דאסור ואין מצטרפין כיון שהן שני מינים וכמש"כ רצנו צה"ג גבי קמחים וסלחות והיינו משום שאין עומד לבררן וכמש"כ ג"כ המשנה ראשונה וכן מלאחי להדיא בתוס' רי"ד פ"ו ס"ו א' ע"ש וכן מנח"ג ציר' ערלה פ"ג ה"א דבמין בשא"מ אין מצטרפין דיתחק לומר דהיר' כר"א דלא קי"ל כוותי' דא"כ מה מייחי ראי' אע"כ דגם לר"ע הדין כן ושם מייירי דאין ניכר איזה צביעה זו ואיזה זו וי"ע שם מלאחי צה"ש שבי' דאין מצטרפין ועי' בזה"ל שכתבנו דיש חולקים וע"ע צה"ש שם שם היו ק' תאנים חולין וי' ענבים חולין ונפל לתוכן תאנה תרומה יתבטלי כולן יחד חללי במחלוקת הפוסקים ציר' ס' צ"ח ס"ב אם אמרי' בזה"ג סלק את שא"מ כמי שאינו ומינו רבה עליו ומצטלי ע"ש: